

КРОЗ ВЕКОВЕ

ПОБЕДНИК ДВА КОНТИНЕНТА

Пуковник Расел Фернем из Њу Хемшира прешао је (1812—1813) пешице пут од Сент Луиса, у америчкој држави Мисури, до Петрограда, данашњег Лењинграда. Са џаком на леђима и пушком о рамену он је ишао дуж река Мисури и Колумбије, на север уз пацифичку обалу до Аљаске затим је прешао преко залеђеног Беринговог мора у Сибир.

ПАСКИНОВА СТАТУА

Прва „дубрилка“ такозване скандалозне друштвене хронике била је једна оштећена статуа нађена 1501. године у темељима неке старе зграде у Риму коју је кардинал Карафа поста вио испред своје резиденције у близини Пјача Навоне. Статуа је названа Паскинова статуа, према берберину Антонију Паскину, познатом месном шаљивчици и заједљивцу. Убрзо после њеног постављања анонимни „сарадници“ почели су да лепе по постољу, а и по самој статуи, сатиричне

и духовите коментаре о свакодневним догађајима и поступцима познатих личности. Грађани Рима читали су са огромним уживањем ове коментаре у чијем је састављању и пролагирању највећу улогу играо Антонио Паскино.

НАЈВЕЋЕ БУРЕ

Највеће буре за вино које је икад постојало на свету налазило се у манастиру Ебербаху који су у долини Рајне основали француски калуђери. Буре је имало запремину од 450.000 литара, што с обзиром на његову намену никако није било превисоко. Наиме, током читавог средњег века овај манастир је имао водећу улогу у трговини вина и могао је, како стоји у старим манастирским књигама, да у своје подруме смести 1.400.000 литара. Циновско буре не постоји више. За време сељачких ратова у Немачкој устаници су га „испразнили“ за свега три седмице и затим га исекли за огрев.

У ОВОМ БРОЈУ: Пушовање Герасима Зелића по Русији. Чудна прича из 18. века. Речник васионској доба. Затвореник ноћи. Фантасична прича. Хумор. Анејдоше.

НАЈМЛАЂИ ПРВАК У МАЧЕВАЊУ

ЖАК БРОДЕН СА ПЕХАРОМ

Ња заједно са својим друговима усавршава у занату. И даље ће срећно живети са својом мајком, оцем електричаром и братом Клодом Броденом који је првак Француске у мачевању а у грађанству електричар као и отац.

Наставник и тренер у мачевању, Жаку је још од седме године био баш његов брат Клод. Њих двојица сваког дана вежбају најмање по три сата а готово и све своје слободно време посвећују свом омиљеном спорту. Жак је остао једноставан и често подвучи:

— Имам још толико много да научим...

Мада су браћа Броден на многим такмичењима показала да имају у себи мајсторско око неопходно за сваког мачеваоца они су доскора као скромни и непознати младићи били осуђени да живе у сенци угледних француских мачевалаца који већином потичу из аристократских кругова. Када је пре годину дана председник нормандијске мачевалачке федерације указао капитену француске националне екипе на младог Бродена овај је зачуђен упитао:

— А ко је то?

Жак Броден је доказао да није завртела главу дечаку у мачевалачком спорту једино нешто значе природни дар сенци провинцијског гради-

Један стидљиви петнаестогодишњи дечак из Нормандије постао је недавно најмлађи првак у мачевању. На светском шампионату у Каиру, скромни Жак Броден, рођен у радничкој породици из Анделиса, оставио је иза себе чувене светске асове: Мађара Немера, Пољака Барбуског, Румуна Хауклера и совјетског мачеваоца Понсанона.

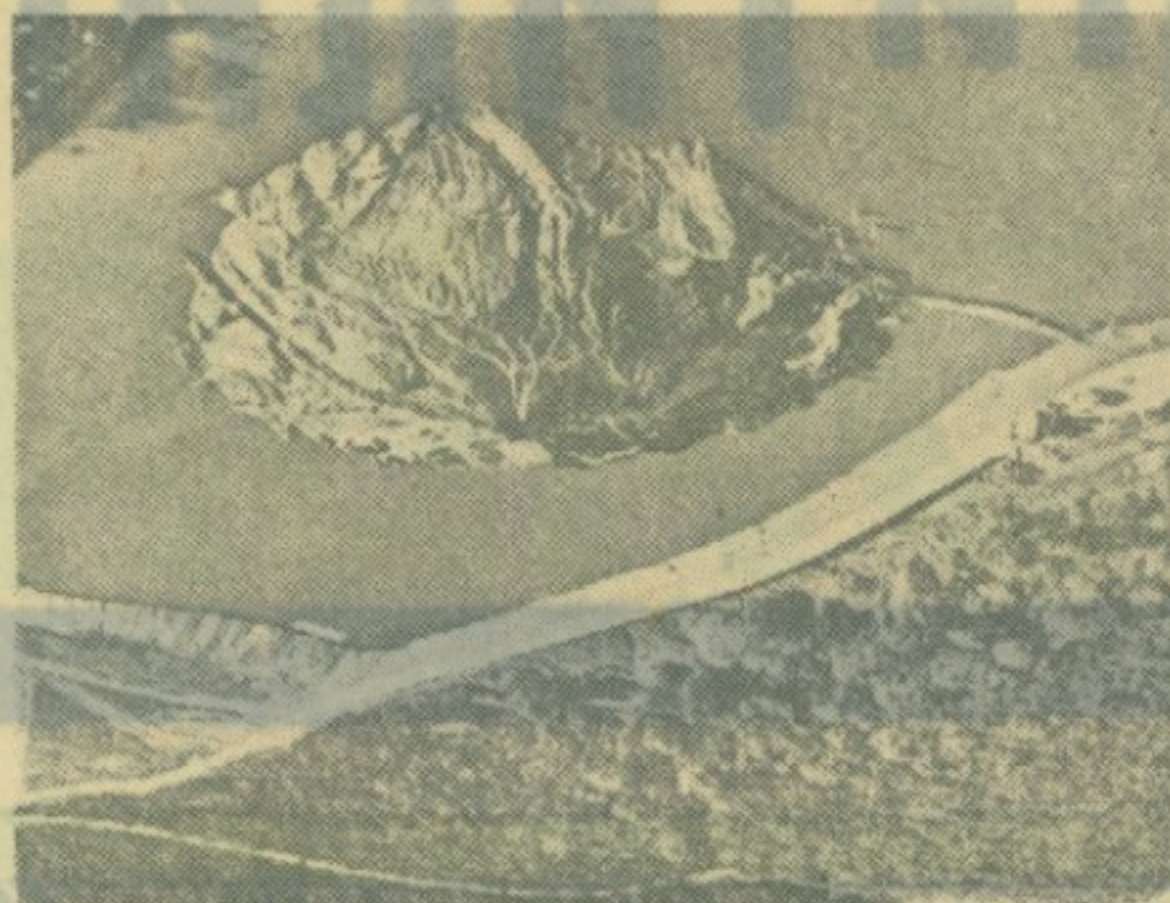
Слава, иако неочекивана, није завртела главу дечаку. Жак ће наставити да се у провинцијског гради-

Вештачка вулканска ерупција

Вулкан Халеа Кала на Хавајском архипелагу, угашен већ неколико стотина година, изабран је за снимање неколико тризора ерупције вулкана.

За више од 15 дана снимања највећи кратер на свету претворен је у цинковску „лабораторију“ која је избацила хиљаде кубних метара вештачког дима, огањ који, су бљубула ле цеви пет бацача пламена и „усијану лаву“ начињену од филмског „снега“, односно од сићушних пластичних честица које се при избацивању у ваздух обоје сиво што им даје изглед лаве.

За приказивање вулканске ерупције на филму потребан је још низ других трикова. Поред „операција“ извршених у правом гротлу Халеа Кала монтиране су и ерупције малог вулкана нарочито изграђеног за филм. Преко 150 техничара учествовало је у том послу. Лава која се

ВЕШТАЧКО ЈЕЗЕРО ЗА ФИНАЛНУ СЦЕНУ

сливала низ бокове вештачког вулкана била је прерађена од отпадака шећерне трске. Да би се створила потпуна упечатљивост слика о почетку ерупције, десетине камер-

мана су послати у све крајеве Пацифика да присуствују ерупцијама природних вулкана о којима је јавила метеоролошка служба САД. Са те грке за активним вулканима

донети су драгоцени снимци који ће допунити све начињене приликом ерупције вештачког вулкана.

Завршна сцена када читаво једно острво тоне у море сцимљена је на пустим обалама Калифорније где је саграђено вештачко острво дуго око 150 метара. Да би се приказала експлозија водичне бомбе оно је разнето динамитом а шест камера, од којих је једна била инсталирана на хеликоптеру, снимало је његово потапање.

Вулканској катаклизми је претходно сраковити земљотрес. Редитељ МERVIN LE ROY је због овога разорио стари градић Лајану, бившу престоницу китоловаца са острва Мајуи. Нануштени град је дочаран новосаграђеним фасадама и читавим утицама. Материјал употребљен за ову реконструкцију био је тежак 6.000 килограма.

БУДНИМ ОКОМ НА ДНУ ОКЕАНА

Ускоро ће човек живети под водом као што живи и на земљи, изградио је недавно пукотник Курто.

Ако се ова вест није појавила на првим странама великих листова, то је једино зато што су је бациле у засењак ракете које освајају васиону.

Међутим, ако је утроба Месеца богата минералима, истраживање космоса веће донети решење најозбиљнијег проблема човечанства: „Бомбе С“ (становништво бомба) — како називају Американци про-

блем повећања броја становника на земљи и његове исхране.

Године 2000. биће шест или седам милијарди људи на земљи, 2150. 20 милијарди, а мали су изгледи да ће милијарде колониста моћи да се сместе на Венери или Марсу.

Дакле, ни повећање обрадљивих површина ни велики доприноси неће бити довољни да реше питање глади све док се будемо држали садашњих пољопривредних култура. Међутим, огромне резерве животних намирница које се налазе у океанима још су ма-

ло испитане. Али нам је већ одата тајна бифтека сутрашњице: хлорела.

— Поље засејано пшеницом, рекао је Г. Х. Гале — прави је индустријски скандал. Младо растиње користи само мали део сунчане енергије и то само у једном делу године. Алге, а нарочито хлорела су боље од земаљских биљки зато што користе максимум сунчеве енергије. Довољно је 800.000 хектара њихове „културе“, пети део Швајцарске, да би се исхранило читаво човечанство.

Истраживачи су почели да

проучавају прототип подводних кућа са целокупним комфором. Људи који ће живети у мору биће стручњаци за лав, а уз то и геолози и испитивачи терена који траже пет ролет и рудна налазишта. Јер пре но што васионски бродови буду донели на Земљу руде са Месеца, природно је да се прво испита оно што нам је ближе — оно што се налази 200 метара под морем и што се сматра још континенталним платоом.

Као што су усавршени апарати за летове у васиону, тако исто су се усавршили и апарати за подморска истраживања, а кад доказ служи нам и филм „Свет тишине“.

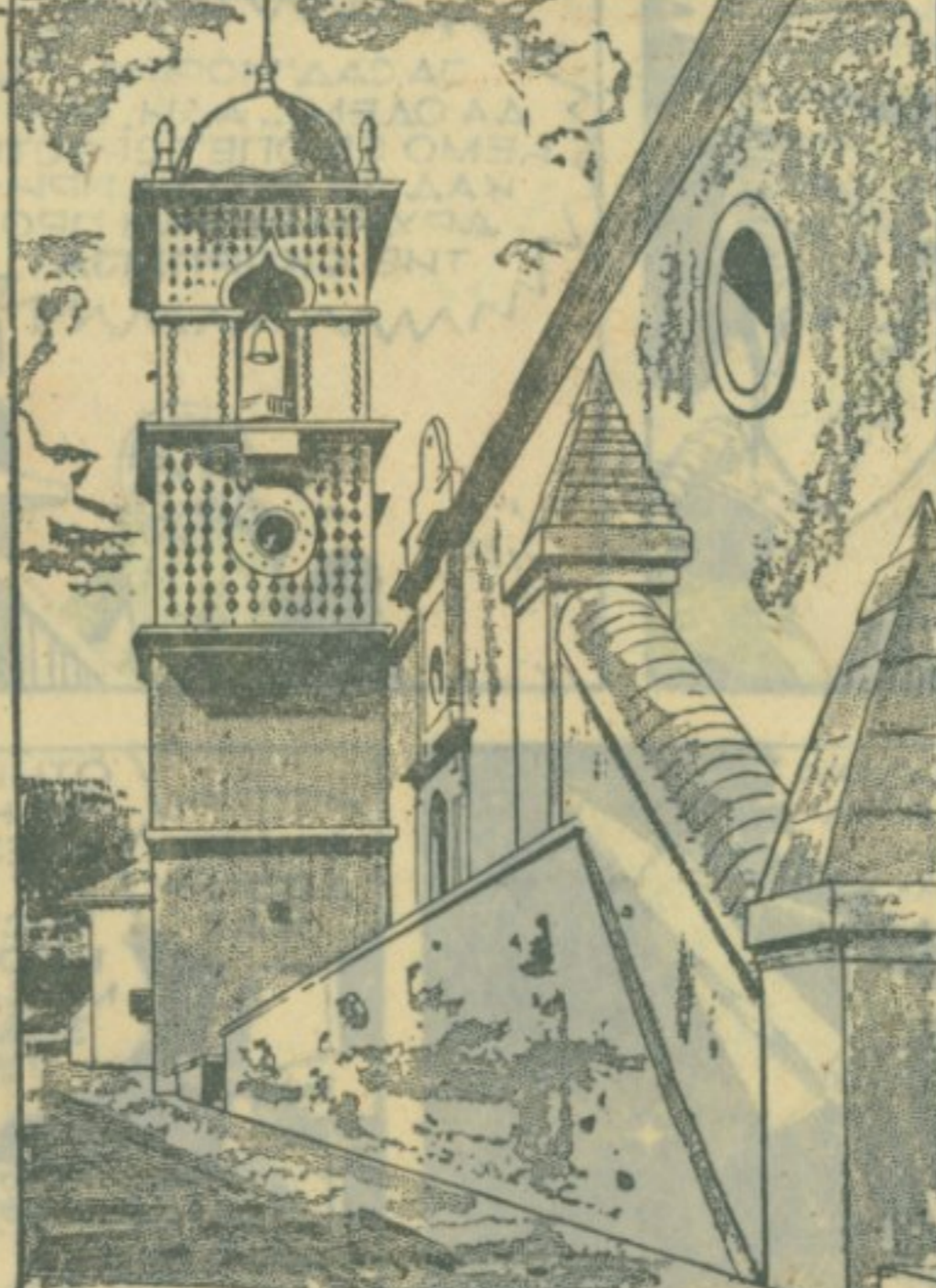
Ripley's Вероватли или не!

ДРВО ЗНАК ПИТАЊА У ДАЛАСУ (САД)

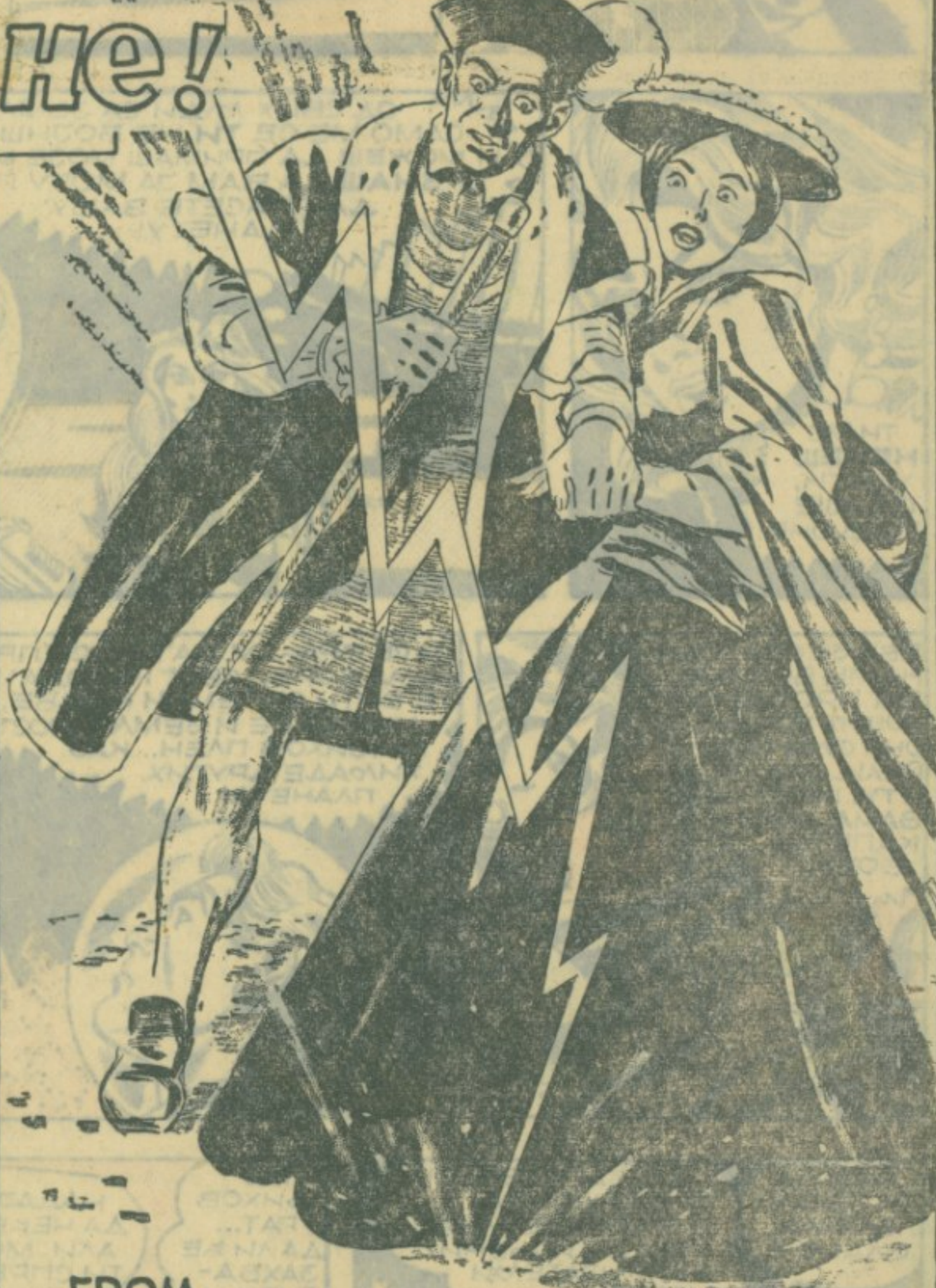

МИНИЈАТУРНИ СТО ПОСТАВЉЕН ЗА ВЕЧЕРУ И 2 ОСОБЕ УЗ ЊЕГА НАЛИЧНО ЈЕ У ЈЕДНОЈ ЧЕТВОРОЛИТАР СКОЈ БОЛИ НЕТЕН ХЕЛТЕРИ ИЗ ЊУЈОРК СИТИЗА

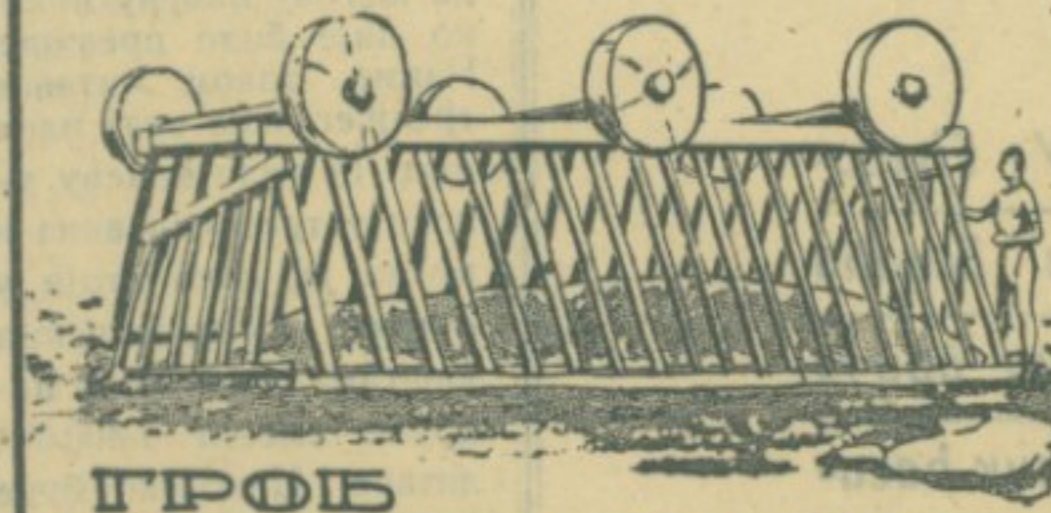
ТОРАЊ - СПАСИЛАЦ

ГРАДИТЕЉ ЦРКВЕ СВЕТОГ ФРАЊЕ У КАЛИЈУ (КАЛИФОРНИЈА) БИО ЈЕ ОСУЂЕН ЗБОГ НЕКОГ УБИСТВА НА СМРТ АЛИ ЈЕ ИЗВРШЕЊЕ КАЗНЕ ОДЛОЖЕНО ДА БИ ЗАВРШИО ТЕК ЗАПОЧЕТИ ЦРКВЕНИ ТОРАЊ. ТОРАЊ ЈЕ ОЦЕЊЕН КАО ПРАВО РЕМЕК-ДЕЛО И ГРАДИТЕЉ ЈЕ БИО НАГРАЂЕН ТИМЕ ШТО ЈЕ СМРТНА КАЗНА ПОНИШТЕНА И ОН ПУШТЕН НА СЛОБОДУ

ГРОМ СПАСАО ЖЕНУ ОД БИГАМИЈЕ

ЕЛИЗАБЕТА, ЖЕНА СЕР ФРАНСИСА ДРЕЈКА КОЈА ЈЕ БИЛА ОБАВЕШТЕНА ДА ОУЊЕНОГ МУЖА УБИЛИ ШПАЊЦИ БИЛА ЈЕ НА ПУТУ ЗА ЦРКВУ ДА БИ СЕ УДАЛА ЗА ДРУГОГ ЧОВЕКА. КАДА ЈЕ ГРОМ УДARIО ПРЕД САМЕ ЊЕНЕ НОГЕ УПЛАШЕНА ЕЛИЗАБЕТА ЈЕ СДУСТАЛА ОД ВЕНЧАЊА. НЕШТО КАСНИЈЕ ФРАНСИС ДРЕЈК СЕ ВРАТИО СА СВОЈОМ ПОМОРСКЕ ЕКСПЕДИЦИЈЕ ЖИВ И ЗАРАВ

ГРОБ

ПЛЕМЕНСКОГ ПОГЛАВИЦЕ УЛАНДИ (АФРИКА) УВЕК ЈЕ ОБЕЛЕЖЕН КОЛИМА КОЈА ПУЊЕГОВО ТЕЛО ДОНЕЛА НА ГРОБОВЕ

ДЛАКА

НА ЛЕЊИМА РОДЕЗИЈСКИХ ПАСА УВЕК ЈЕ ДУЖ КИЧМЕ НАКОСТРЕШЕНА

ПРВА ЕМИСИЈА БЕТОВЕН

Први телевизијски програм у боји који ће се са америчког континента емитовати у Европу преко сателита „Тел стар“ биће посвећен Бетовену. Филаделфијски оркестар ће извести последњи став из Бетовенове „Девете симфоније“. Крајем јуна овај телевизијски сателит требало би да буде лансиран у орбиту Земље.

На бојишту после двадесет година

Са магнетометром у руци овај археолог претражује по Француској бојишта из другог светског рата, да би открио још неексплодиране ми-

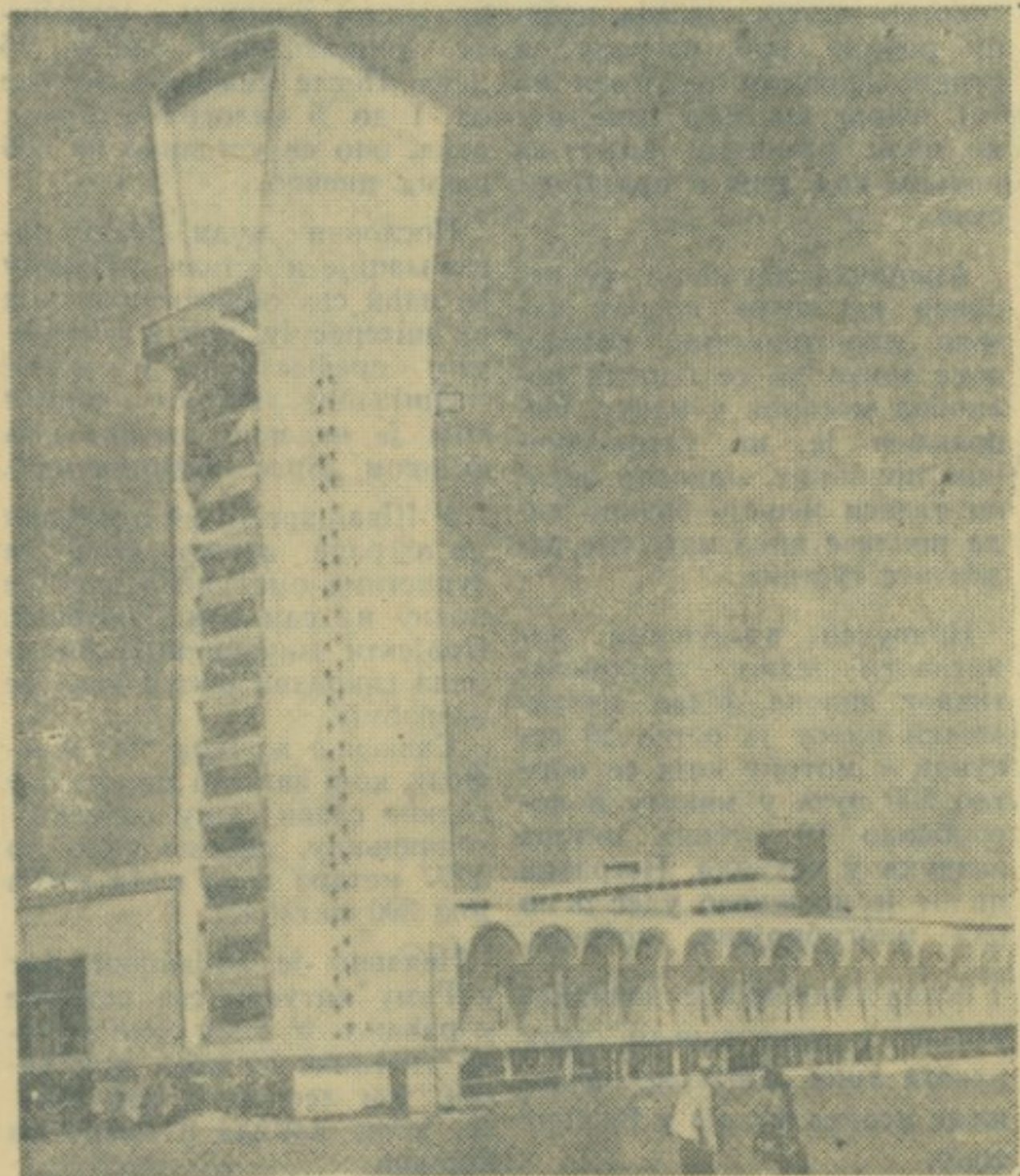
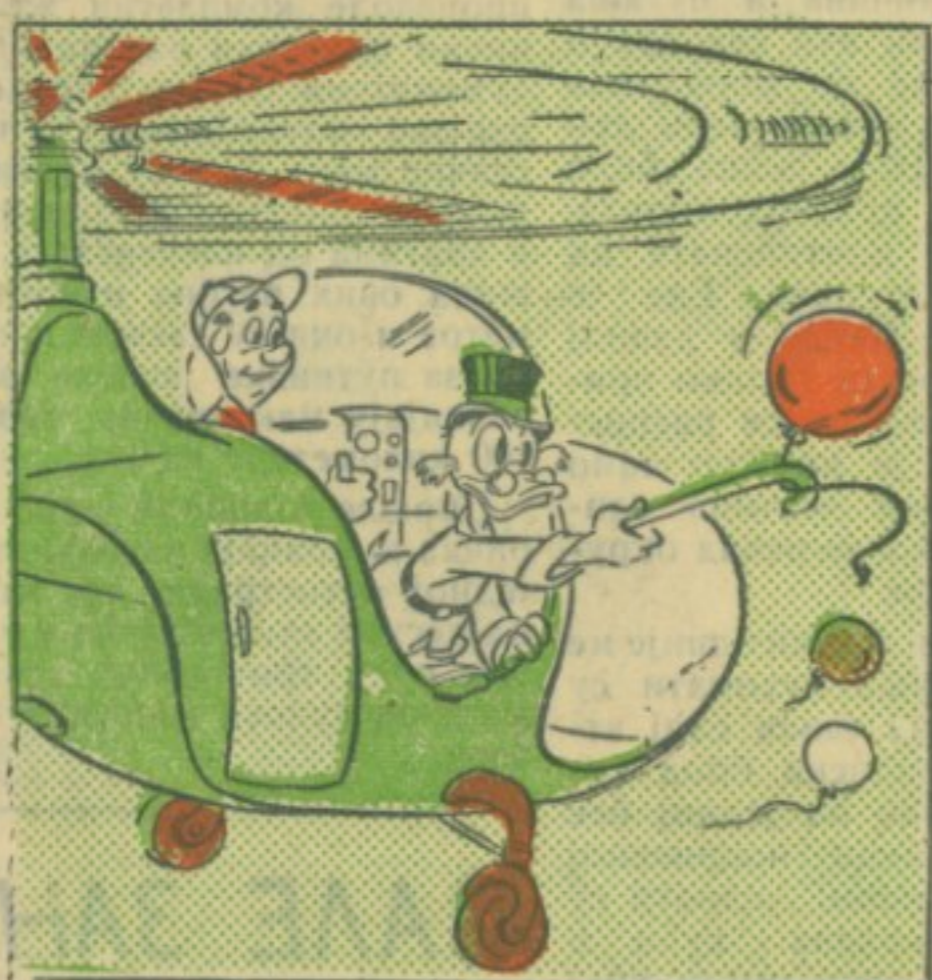
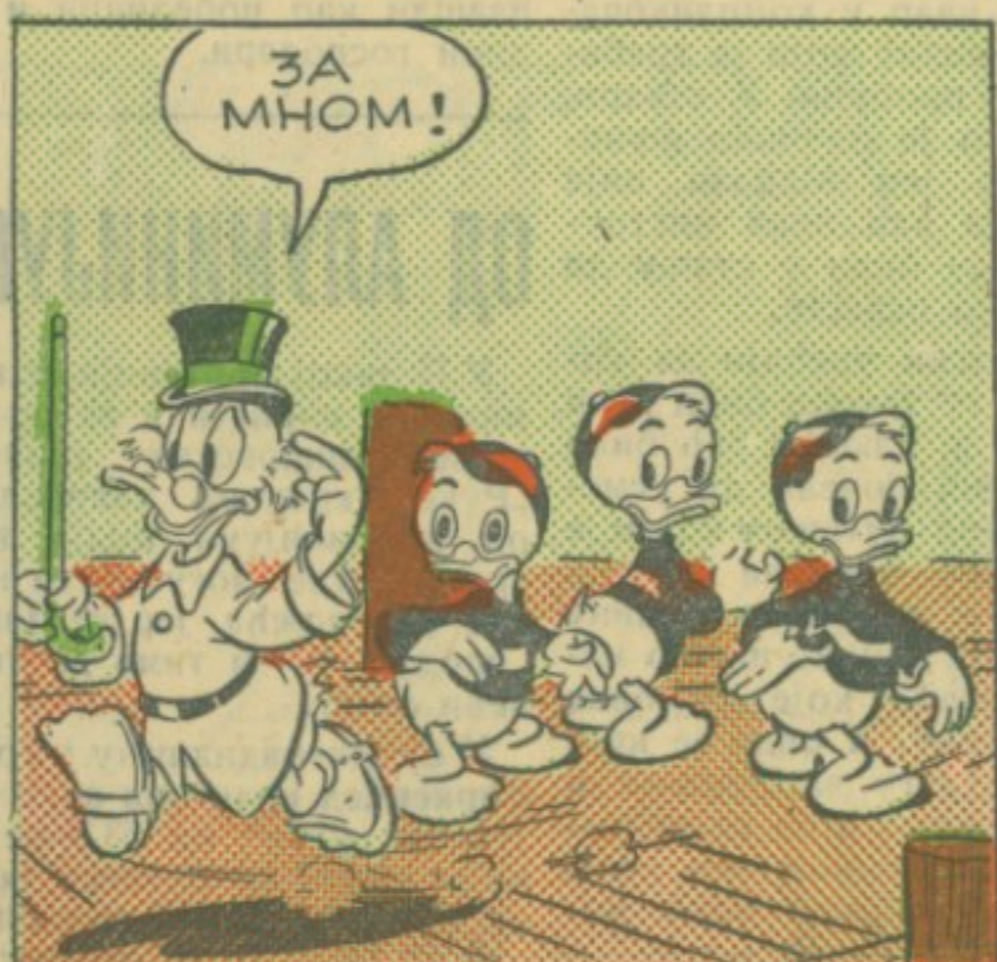
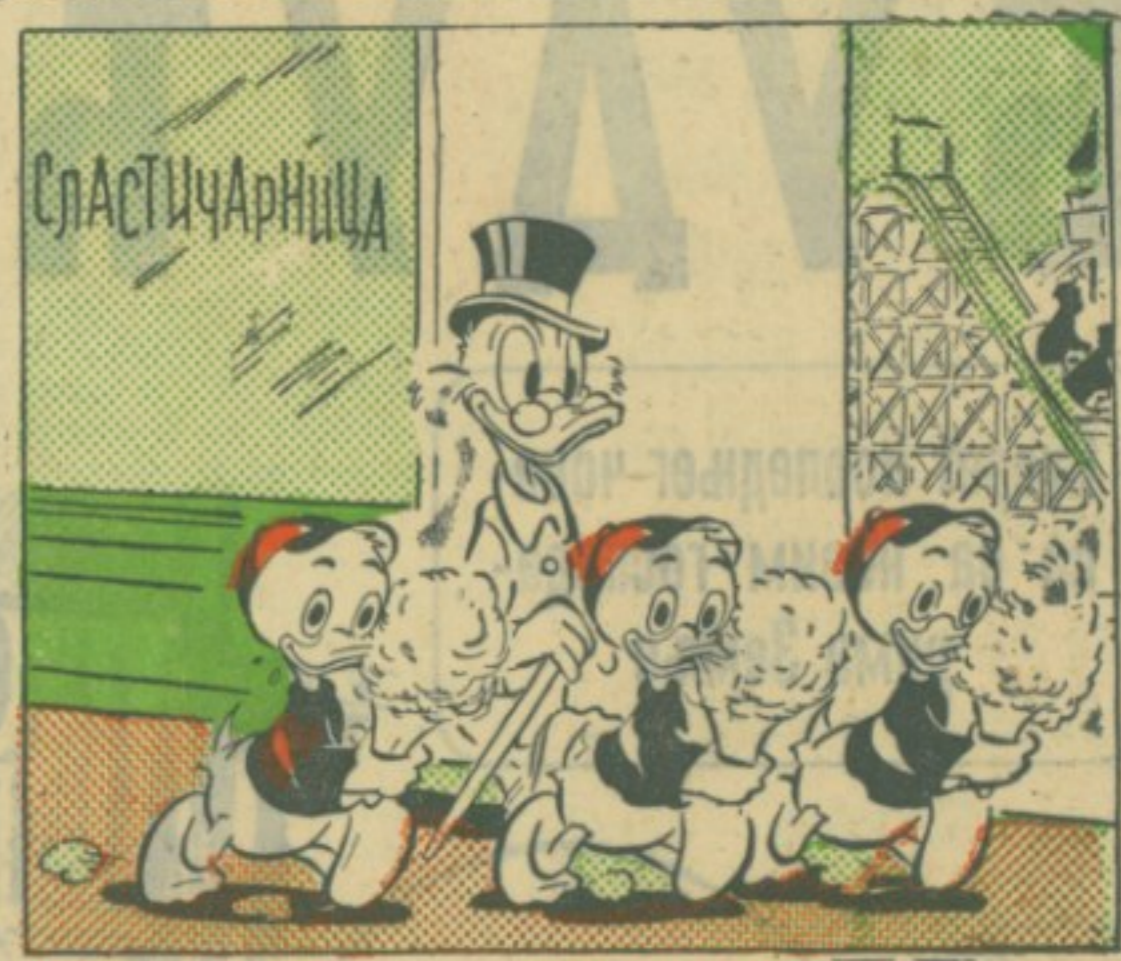
не, гранате и бомбе, али исто тако и закопана оружја. На овај начин је пронашао читав депо најразноврснијег оружја које су Немци у повлачењу били закопали.

ФИЛМ — СРЕДСТВО ЗА ДОПУНСКО ОБРАЗОВАЊЕ

Као и друге науке и медицина у последње време чини крупне кораке да се путем редовног систематског рада стално употпуњава знање лекара. Лекарска комора Западне Немачке је у ту сврху донела одлуку да се допунско образовање лекара врши путем филмова. Биће зато снимљена серија специјалних филмова преко којих ће се лекари без посебних семинара упознавати са последњим достигнућима медицинске науке.

Највиши водопад на свету

Један француски свештеник и пилот тврде да су из авиона видели највиши водопад на свету. Према њиховим речима он се налази у Венецуели на 1.020 метара висине. Научници се спремају да провере њихове изјаве.

ИЗ ПОСТЕЉЕ У АВИОН

На ивици либијске пустиње, пред самим вратима вишемилонског града Каира, довршава се најмодернији и највећи аеродром у читавој Африци. Египћани су одувек били велики неимари. Пирамиде, храмови, мошеје — доказ су њихових успеха у неимарству. Египатски архитекти нису заборавили вештину својих предака. Импазантна зграда аеродрома, која ће после пет година зидања ускоро бити потпуно завршена, њихово је дело. Рекордно време, кад се узме у обзир да су често само колоне носача преносиле у обичним плетеним корпама земљу коју је требало удаљити с градилишта или је донети да би се насуо неки терен. Овде се ништа не може мерити европским

мерилима. За аеродром се морала изградити посебна двосмерна аутострада. Вода се морала довести са километарских удаљења да би се, преко циновског воденог торња, расподелила по читавом комплексу садашњег радилишта и будућег аеродрома. Главна зграда аеродрома, бела и споља украшена орнаментима, као и велике хале изванредно су лепе и уклапају се у египатски пејзаж. У централном делу зграде, поред 26 степеништа, има и 17 брзих лифтова. Изнад транзитног простора налазе се ресторани, трговине, терасе за посматраче и ноћни клуб за забаву путника. У Каиру, просечно свега пет дана у години пада киша. Архитекти су то искори-

стили и веома вешто и сарсисходно „избушили“ кров тако да путници, док чекају авион, могу да прекарате време не само посматрајући источњачке играчице, већ и уживајући у сјају звезданог неба. Нису заборављене ни гастрономске слабости путника. Велика кухиња с најмодернијим уређајима и огромним фрижидерима имаће сопствену пекару и простацичарницу. Шеф кухиње добиће праву „командну таблу“ с малом телефонском централом преко које ће келнери моћи да достављају све поруџбине. Од шии-кебаба, египатског специјалитета од овчег и телећег меса које се служи с много першуна, па до француских сосова с печуркама — кухиња ће

моћи да задовољи жеље сваког путника без обзира на његову народност и навике у исхрани. Аеродром има и сопствене хотел са сто постеља који ће моћи да задовољи потребу за комфором и најразмаженијих гостију. Свака соба има уређај за климатизацију, говорне радио-емисије могу се у њима слушати на шест различитих језика. Хотелски гост не мора да се брине да ће преспавати полазак свог авиона: телефонска служба побринуће се за његово благовремено буђење. Из постеље у авион — то је девиза новог аеродрома у Каиру који ће моћи да за један сат прими и отпреми 1920 путника.

БУДУЋНОСТ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

ЗРНА ЗНАЊА

Сустрет последњег човека са новим господарима Земље

Марлан је стајао испред великог прозора који је гледао ка северу, ка великом вештачком кристалном брегу — велелепном Граду бр. 9. Сјајне палате изгледале су као из неке бајке па ипак Марлан није био нимало узбуђен. Коначном победом над природом човечанство је дошло до незапамћеног напретка.

Али са испуњењем свих циљева дошла је и досада. А Марлан је био од оних људи који су у себи носили праисконски авантуристички дух и неодољиву тежњу за откријањем нечега новог. Само, сада више није било ничег што би човек могао открити. Свих девет планета Сунчевог система одавно је освојено. Можда би се једино отворили нови бескрајни вилици ако би човек успео да дође до звезда али оне су биле недокучиве. Планете је људски род освојио док је још био млад и даље није могао — бескрајна међузвездана просторства остала су за њега непремостива.

Одједном је Марлан донео одлуку. Ако свемирска просторства није могао да пре-

корачи постојало је друго, не мање, које би могао да покуша да пређе.

Један од највећих научника, Сандрак, радио је на овој Марлановој замисли пуне две године а онда је све било готово. Кад се опраштао од пријатеља Марлан ни најмањим гестом није показао да се када више није било ничег што би човек могао открити. Свих девет планета Сунчевог система одавно је освојено. Можда би се једино отворили нови бескрајни вилици ако би човек успео да дође до звезда али оне су биле недокучиве. Планете је људски род освојио док је још био млад и даље није могао — бескрајна међузвездана просторства остала су за њега непремостива.

Васионски брод је аутоматски узео свој унапред одређени курс и Земља је ускоро постала само светлуцава тачка. Ускоро је и Сунце постало сасвим мало али ипак најсјајније тело на небу. Прошавши поред свих планета и оставивши га далеко иза Плутона ироменио је курс и почео да

кружи на огромној удаљености од Сунца као каква микроскопски сићушна планета. Овде га ништа неће ометати да заувек обилази удаљено Сунце сем ако га нека лутајућа комета не закачи.

Проверио је још једном све инструменте а онда оде у специјалну комору у центру брода. Затворио је херметички врата, а када их поново буде отворио сазнаће шта се догодио са људским родом.

Није осећао никакво узбуђење када је легао на специјалан сто очекујући да аутоматски изврше своју дужност. Није ни чуо када је гас почео да улази у комору а онда му се свест лагано изгубила и он је утонио у мрак. Апарати су испумпали сав ваздух из коморе и у броду је завладала хладноћа као у свемиру. Све што се у њему налазило било је сачувано од пропадања. Марлан је лежао у „гробу“ али је могао да надживи све оне на Земљи па и саму Земљу. Комора у којој се налазио није била обичан гроб.

Машине су пажљиво бележиле свако столеће.

Марлан је спавао дубоким сном у мраку Космоса, далеко иза Плутона, не знајући ништа о животу на Земљи и планетама, док су се столећа претварала у миленијуме а ови у еоне.

На планети која је некад била Марланов дом планине су се одржавале и биле одвлачене у мора. Лед се са полова ширио и поново враћао као што се небројено пута већ раније догађало. Од материјала који се таложио у морима ницале су нове планине да би после милиона година и саме биле прогутане као и оне које су им претходиле.

Једино се Сунце врло мало променило за тај дуги период времена. Апарати у Марлановом броду поново су почели да раде.

Ваздух је био поново убачен у комору. Температура се лагано попела од нуле до оне у којој живот може да опстане. Лагано али сигурно почели су апарати да враћају живот свом господару.

Али он се није мицао. У бескрајно дугом времену које је протекло откако је Марлан упао у сан, догодио се неки сићушни квар у компликованом механизму који је требало да га пробуди. У ствари, све остало је одлично функционисало јер Марлан није био мртав али ипак инструменти нису били у стању да га потпуно освесте.

Аутоматски уређаји за управљање су такође били реактивирани и, како је већ било предвиђено, почели да усмеравају брод путањом којом је пре толико времена дошао. Брод није смањивао брзину док се није поново нашао међу планетама које су биле ближе Сунцу. А онда је кренуо у потрагу за Земљом и нашао планету која се кретала њеном путањом али коју, да је био разумно биће, никад не би познао.

Њена величина и путања били су тачни али све друго другачије. Где су мора која су некад заузимаала већи део површине? Није више било ни њихових празних корита. Прашина са континента их је одавно затрпала. Где је био Месец? Негде у давној прошлости он се толико приближио Земљи да се распирнуо и сада је кружио само прстен ситних честица сличан ономе који је некад окружавао Сатурн.

Изабравши најпогодније место за слетање аутоматски спустили кроз танак слој атмосфере васионски брод који је атерирао на једној бескрајној равници покривеној фином прашином. Апарати су вратили Марлана кући и више ништа нису могли урадити. Ако је још било живота на Земљи људи ће пре или после морати да га нађу.

И заиста садашњи господари Земље пронашли су га. Њихово сећање је досезало далеко у прошлост и чудна справа која је лежала у песку није им била потпуно страна. Договорили су се мало између себе а онда уз помоћ чудних оруђа почели да се пробијају кроз дебеле зидове васионског брода док нису дошли до коморе у којој је лежао Марлан.

Ова бића су била врло мудра пошто су схватили чему служе апарати који су окружавали Марлана и пронашли квар на њима. Научници су брзо завршили потребне исправке мада и сами нису веровали у успех. Највише што су очекивали било је да освесте Марлана бар за кратко време пре него што стварно умре.

Марланова свест се будила као зимско јутро. Дуго време на је лежао на ивици стварног света са сазнањем да постоји али не знајући ни ко је ни одакле је дошао. А онда су почели да се уклапају делићи сећања у велики компли-

ковани мозаик личности док најзад није схватио да је он Марлан.

Снага му се враћала. Отворио је очи. Светлост је била блага али све замаглено и не јасно. А онда је разазнао фигуре нагнуте над њим. Зачуло се јер је требало да се пробуди још у васиони, али је схватио да је опет на Земљи.

Вид му се брзо враћао и ствари су постајале јасније. Пред његовим очима су се појавили огромни инсекти чије велике, безизразне очи нису показивале ни пријатељска ни непријатељска осећања. Танке фигуре са много парину стајале су свауда око њега и посматрале га преко јазва времена који никад ни његови њихови умови нису могли пребродити.

Други људи би се уплашили али Марлан се само тужно насмешио када је затворио очи, овог пута заувек. Његов истраживачки радознао дух је стигао до циља и није имао више ништа да пита. У последњем тренутку свог живота, видећи садашња бића Земље, постао је свестан да је давно почети рат између инсеката и људи одавно завршен и да су из њега инсекти изашли као победници и једини господари.

ОД АЛУМИНИЈУМА

У Великој Британији се алуминијум користи и за производњу цинковских кранова. „Руке“ кранова направљене од алуминијума имају веће транспортне могућности него оне од гвожђа, јер се лакше „продужују“ и тиме достижу већи опсег.

У Бродоградилшту у граду Биркенхед крај има алуминијумску „руку“ од 53,3 метра, која може да пренесе терет од 100 тона на 37,7 метара.

У Мађарској се са успехом производе комплетни железнички путнички вагони од алуминијума. За унутрашње уређење употребљавају се пластичне масе, док су купеи одељени прозирним зидовима и вратима од плексигласа. Дужина ових вагона износи 32 метра и они су сасвим погодни за путничке возове који развијају максималну брзину 100 километара на час.

Прошле године је једна америчка компанија изградила на једној аутостради два моста од легуре алуминијума у виду два реда троугаоних „саћа“. Дужина лукова износи 29 метара.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

Ученици из Такаматуга, на јапанском острву Шикоку примају сваког месеца црвену рибицу као награду за успех. Јапански педагози на тај начин постижу двоструки циљ: развијају вољу за науком код деце и пријатељство.

Амерички научници су недавно начинили апарат чазван „дарисонометар“ помоћу кога може да се одреди количина масноће у млеку. Направљен је на ултра-звучном принципу, односно звучни таласи мењају брзину када пролазе кроз материје различите густине.

Привучен ваздушним ковитлацем једног турбореактивног авиона, један италијански пилот је остао 20 секунди у мотору који се обртовао 500 пута у минути и апсорбовао 16 кубних метара ваздуха у секунди. Несрећни пилот је преживео удес и поред многобројних повреда.

Једна голубица је начинила гнездо у унутрашњем делу ракете типа „Поларис“ изложене испред музеја у Вашингтону.

Свако вино би желело да је „порто“ (португалска).

Пријатељ твог пријатеља та кође је и твој пријатељ (јеврејска).

Сувишак нечега је у исто време и недостатак нечега (арабјанска).

Свако другоме гледа само у зубе (данска).

Париз припада онима који устају рано (француска).

Сутра, то је рефрен лештини (пословица народа Баска).

Беспосленост је мајка брига (турска).

Тридесет грама пажње вреди колико тридесет грама духа (енглеска).

Не исправљај сувише оштро грешке своје деце, јер и баштован пази да не потресе дрво пре него што оно добро пусти своје корене (пословица са Истока).

Ако хоћеш да се осветиш непријатељу понашај се ти сам како треба (италијанска).

Кад се тројица уједине понесу терет шесторице (шпанска).

Човек се прима према одељу које носи а испраћа према духу који је показао (руска).

МЕДУЗА — ПРОНАЛАЗАЧ

Бура на мору... Барометар је „предосећа“ два часа пре него што наступи, а све живо у мору неупоредиво раније. Одавно је још познато да се пред буру галебови узмире, да се делфини скривају иза стена, китови одлазе далеко на пучину, а медузе притаје. Утврђено је да морске птице и животиње знају да ће бура наступити због тога што издалека чују инфразвучне невремене, недоступне човечјем уху, који настају услед трења таласа о ваздух и имају учестаност од 8 до 13 трептаја у секунди. Такви звуци леже испод човекове „слушне границе“.

Како морске животиње хватају инфразвучне трептаје? Најпростије од свих грађено је инфра-ухо медузе. Оно се састоји из стабилнице која се завршава лоптицом испуњеном течношћу по којој пливају зрна везана с крајевима нерава. Звучно таласање мора преноси се на лоптицу напуњену течношћу а затим преко зрна ца до нерава.

На катедри за биофизику Московског универзи-

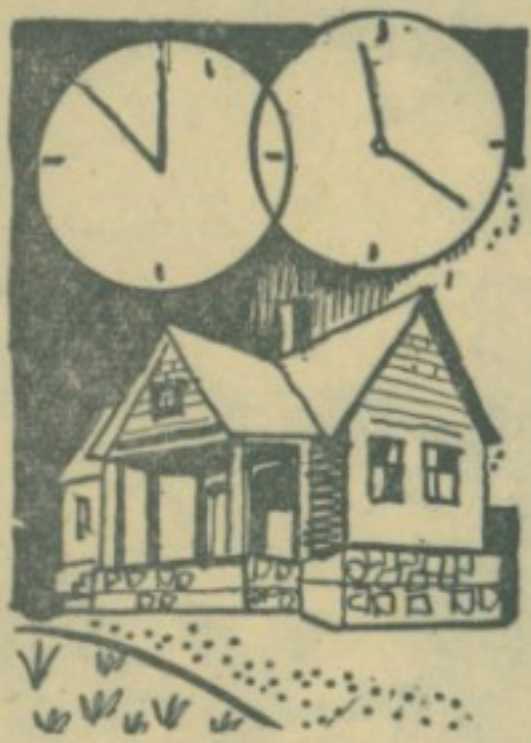

тета покушали су да нацине електронски апарат који је имитација медузе ног органа чула слуха. Апарат се састоји из једне трубе која лови инфразвуч, резонатора који пропушта звучна колебања одређене учестаности, уређаја за претварање примљених механичких сигнала у електричне импулсе, појачивача и мерача.

Конструисани апарат предказује буру на 15 часова пре његовог наступања. Треба га поставити на падубу брода тако да се његова труба лагано врти док не унаоколо инфра-

звуче буре. Чим труба улови максималне звучне трептаје, нарочити уређај зауставља је у истом тренутку указујући њеним положењем с које стране бура наилази.

На капетановом мосту налази се мерач и алармни уређај који звучним или светлосним сигналом упозорава на приближавање буре. Неколико оваквих апарата могу се поставити и на обали. Упоредивањем њихових података није тешко дознати не само место настанка буре, већ и правац њеног простирања.

ЗА ОСАМДЕСЕТ МИНУТА КУЋА

Пословна зграда за 80 службеника подигнута је у предграђу енглеског града Бирмингема за непуних 80 минута. Овако брз начин грађења постиже се новим методама у грађевинарству које препоручује лондонска фирма Терпин. Сматра се да је ово досад најбржи начин грађења на свету. Читаву зграду саградила је екипа од само шест радника.

Овај начин вишеструко ће убрзати грађење станова у градовима и насељеним местима и омогућити многе уштеде.

ТЕШКОЋЕ ПРВИХ ШОФЕРА

И сада још бодри старчић од 82 године Емануел Норман има најстарију дозволу за вођњу аутомобила у Француској и у Европи. Његов отац био је први човек који је добио дозволу за вођњу аутомобила у Француској, а он је био други. Отац је примио дозволу првог августа 1898. године у 11 сати, а син истог дана али један сат касније.

У то време аутомобили нису имали волан него нарочиту шипку за управљање. Аутомобил Норманових је био један Панар са погonom на нафту, седиштима, точковима и крилима као у фијакера а цена му је била баснословна — 5.000 франака у злату.

Занимљиво је како је полаган први шоферски испит у Француској а можда и у свету. Власти су позвале оца и сина Норман да се јаве првог августа 1898. године. Један инжењер који је председавао комисији нарочито је због тога допутовао из Нанта у Ван. Комисија се са доста зебње попела у кола а шофер је морао да је превезе до Меукона. Кола су сваки час морала испут да се заустављају да би се досула вода која је испарила. Кандидат је цело

ПРВИ АУТОМОБИЛ НОРМАНОВИХ

друштво вратио у Ван и пошто никога испут није прегазио нити начинио какву штету, примио је у руке диплому. У то време није било саобраћајних прописа нити било каквог усменог или писменог испита.

Аутомобилисти који полаже испит 1962. године учини-

ће се овакво полагање лако и једноставно. Међутим, то је била права Одисеја на точковима: друмови препуни рупа и грба, људи који су ишли коловозом нису се склањали већ су напротив загледали изблиза гвоздено чудовиште. Коњи су се помамно давали у галоп а краве громко му-

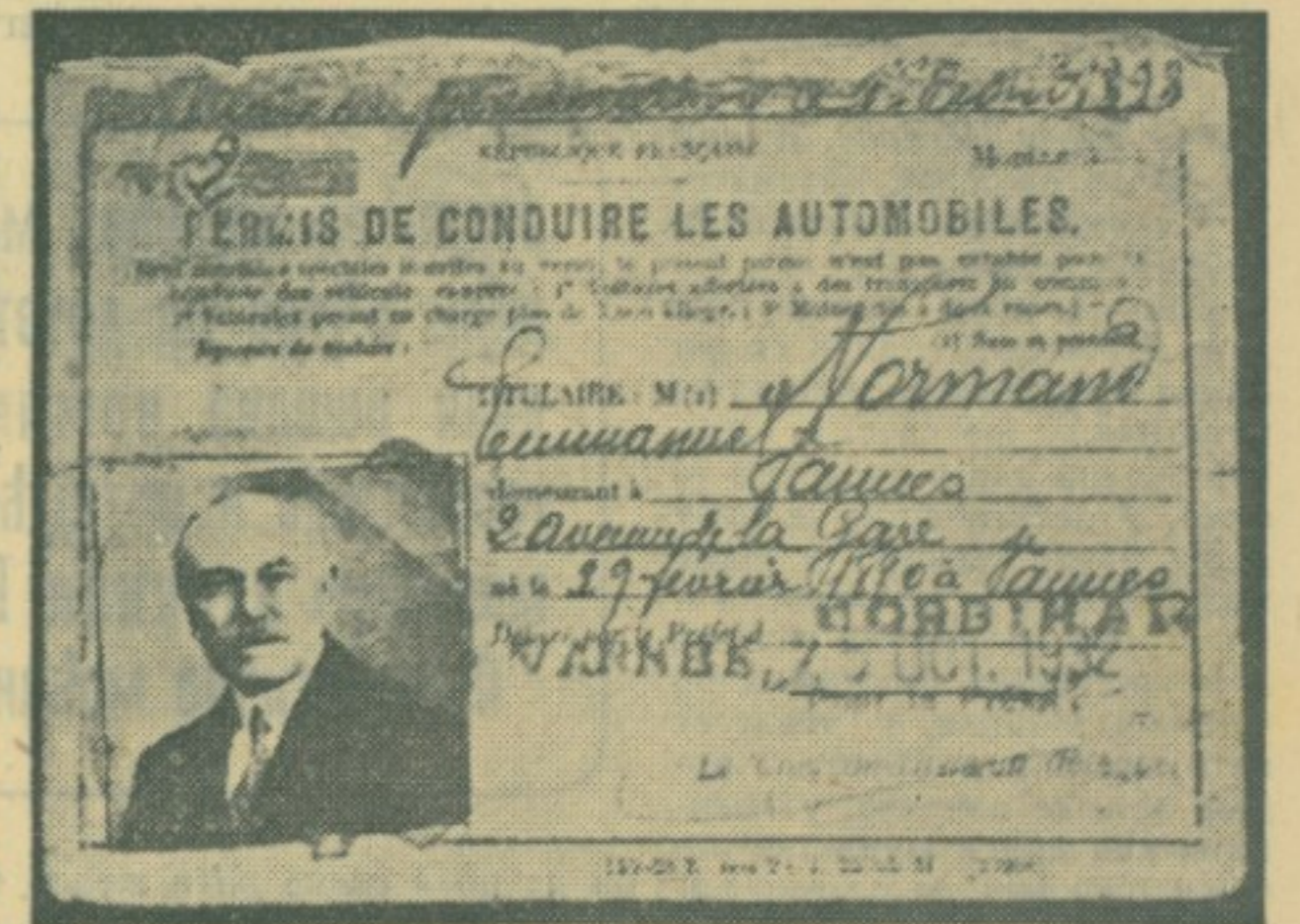
кале као да се ближи смак света. Савладати у оваквим условима и без тешкоћа пут захтевало је од возача вештину за прави сладом на точковима.

То се компликовало још и великим техничким тешкоћама. Возило је трошило 40 литара нафте на сто километара а сваких 20 километара било је потребно обновљати воду која је испарила. Мало дуже путовање захтевало је праву експедицију, данас сличну трансконтиненталној.

Да би стигли до својих виноградних удаљених 22 километра од Вана, Норманови су испут морали да имају станице за снабдевање и одмор. У Сент Армелу је било главно одмаралиште где су обновљане резерве воде и нафте. У месту се налазила и од-

Човек са најстаријом дозволом за вођњу аутомобила у Француској и у Европи описује како је пре 64 године полагао испит за возача и какве су биле тешкоће првих шофера

Емануел Норман је у току своје возачке каријере променио 15 аутомобила али ипак за 64 године вођње никад није био кажњен нити је учинио било какав прекршај. И данас, упркос својим годинама он мајсторски влада ве-

ДУПЛИКАТ ПРВЕ ВОЗАЧКЕ ДОЗВОЛЕ

лична коларска радоница ако је требало променити поломљене паоке на точковима. Путовање просечном брзином од 15 километара на сат сматрало се у то време успехом.

ликим и јаким Ситроеном ДС. Тајну овако солидне каријере возача Норман свакоме радо поверава: никада у животу није возио брже од 80 километара на сат.

WALT DISNEY

ПИЛОТ ЗА МЕСЕЦ

ОНА ЈЕ ИЗ НЕКОГ СТРАНОГ МЕСТА ЧИЈЕ ИМЕ НЕ УМЕМ НИ ДА ИЗГОВОРИМ...

А ЈА САМ ПРОГУТАО ЈЕДНУ ОД ПИЛУЛА КОЈЕ МИ ЈЕ ДАЛА...

МОЖДА САМ ОТРОВАН!

У ТРЕНУТКУ КАД ЈЕ КРЕНУО ДА ПОСТАВИ НЕКОЛИКО ПИТАЊА ТАЈАНСТВЕНОЈ ДЕВОЈЦИ, КАПЕТАН ТАЛБОТ СА ЗАДОВОЉСТВОМ ОТКРИО...

ХМ... КО ЗНА УОСТАЛОМ...?

ТА ПИЛУЛА СТВОРИЛА ЈЕ ЧУДО! ВИШЕ МИ НИЈЕ МУКА!

ОВА ДЕВОЈКА... ШТО СЕДИ ИЗА МЕНЕ... КАКО СЕ ЗОВЕ?

"ЛИРЕ"... САМО "ЛИРЕ"!

ПОМИЊЕМО ДА СЕ СТУШТАМО! МОЛИМ ВАС, ОСТАНИТЕ НА СВОМ МЕСТУ И ВЕЖИТЕ СЕ ПОЈАСОМ!

"ЛИРЕ"? ЧУДНО ИМЕ? ОТКУДА ЛИ ЈЕ?

ЗАПАМТИТЕ, КАПЕТАНЕ! НЕ РАЗГОВАРАЈТЕ С НЕПОЗНАТИМА! НЕ ПРИЈАТЕЉА НИКАД НЕ СПАВА!

РАЗУМЕМ!

НА АЕРОДРОМУ У САН ФРАНЦИСКУ, АСТРОНАУТ ЈЕ ПОУИТАО ПРЕМА ИЗЛАЗУ...

КАПЕТАНЕ, МОРАМ ДА РАЗГОВАРАМ С ВАМА...

...И ИЗЛЕТЕО НА УЛИЦУ.

АЛИ, КАПЕТАНЕ НЕОПУДНО ЈЕ...

НАСТАВИТЕ СЕ

КАО ТРИ ДРЖАВЕ

Од Алтајских планина до предгорја Јужног Урала простире се саме ледине, захватају огромну територију — пре ко 600 хиљада квадратних километара. На тој површини биле да се сместе заједно Француска, Белгија и Холандија.

Столећима су у недрама овог подручја Совјетског Савеза лежала огромна богатства а површина је остајала необрађена. Услед неверице да на овој ледини може да роди жито или да се створи индустрија, све до 1954. године обрађивано је само 6,5 милиона хектара. На географским картама су биле веома ретке ознаке да ту постоји какво индустријско предузеће или рудник. У мањој мери се вадило само злато и обојени метали.

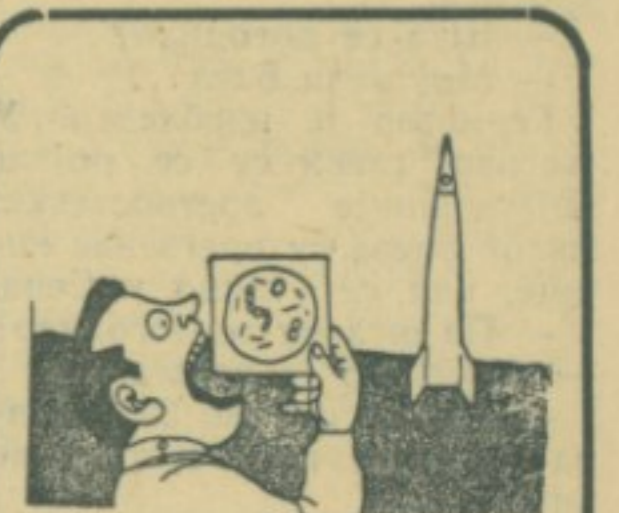
Данас се овде обрађује 18 милиона хектара. Са некадашњих ледина за осам година добре пољопривредне организације, испоручено је тржишту три милијарде пуди жита. Ледине су постале једна од највећих житница Совјетског Савеза.

Рударство је такође почело да се развија. Само Соколовско-Сарабајски комбинат руда почеће ускоро металуршким предузећима Урала да испоручује годишње 22 милиона тона концентрата гвоздене руде.

Залихе азбеста су такве да ће ледине постати основни његов произвођач. Сада се проширују рудници алуминијума а у плану је коришћење и других руда и минерала.

Богатства су толика да се ово подручје може упоредити само са Уралом.

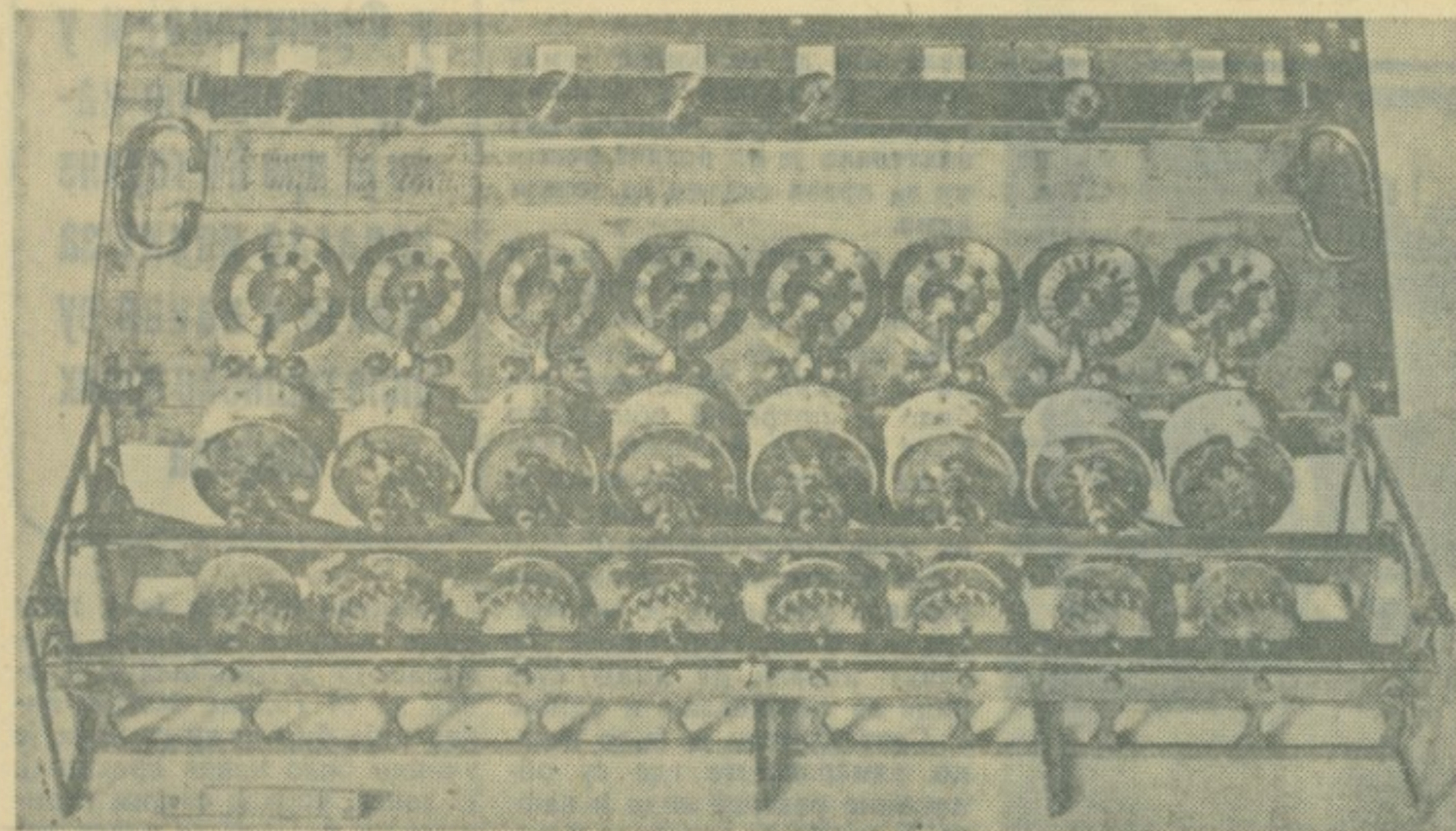
Годишња вредност производа са тих ледина износи 650 милиона нових рубаља а када рударство за коју годину још буде ојачало она ће премашити једну милијарду.

КОКТЕЛ МИКРОБА ЗА АСТРОНАУТЕ

Три прва америчка астронаута пре него што пођу на Месец, мораће вероватно да проведу последње недеље свога боравка на Земљи на заразном одељењу неке клинике. Затворени у стерилну просторију они ће све клице кишавице, оспа и других инфективних болести да пренесу један на другог. Пре свега биће подвргнути озбиљном медицинском испитивању и имунизирани против свих врста болести. Ове предострожности су неопходне јер ако неки од астронаута не би примио микробе своја два суседа, васионска кабина би постала погодно место за ширење заразе међу њима.

ДЕТИЊСТВО И ДЕЧАШТВО БЛЕЗА ПАСКЕЛА

ПРИНЦИП МАШИНЕ ЗА РАЧУНАЊЕ КОЈУ ЈЕ ПРОНАШАО ПАСКАЛ ОСТАО ЈЕ У ВАЖНОСТИ И ПОСЛЕ ЊЕГА

Блезу Паскалу, једном од највећих математичара свих времена, Шатобријан је написао:

„Био је један човек који је у дванаестој години са шипкама и круговима створио математику, у шеснаестој написао научни рад о купастим телима, у деветнаестој је делу једну науку сместио у једну машину која је по замисли и конструкцији остала основа најсавршенијих данашњих рачунских машина, у двадесет петој открио и објаснио појаве тежине ваздуха, у годинама кад други људи тек почињу озбиљно да размишљају завршио је свој пут до највиших врхова тадашње науке и почео да трага за мудрошћу. Од тог тренутка па до своје смрти у 39. години, тај тежак инвалид и болесник, у савршио је језик којим су го ворили Расин и Босне и дао доказа о свом изванредном смислу за хумор и највећој способности за дубоким логичним размишљањем. У кратким предасима тешких физичких болова он је решио је дан од најкомпликованијих проблема геометрије и записао дубоке мисли о човеку. Тај застрашујући геније звао се Блез Паскал.“

Једног летњег вечера 1635. године, председник Етјен Паскал, бивши клермонски судија који се настанио у Паризу, дотрчао је без даха свом пријатељу, геометру Ле Пајеру. Замало га је да му да прво столицу да седне и пошто је одахнуо рекао је:

— Ле Пајере, страшно сам узбуђен.

— Шта се догодило?

— Мој мали Блез...

Геометар је пребледео. У његовој глави су се ројиле најстрашније претпоставке: малог Блеза су прегазиле кочије, или се утопио у Сени.

— Па шта му се догодило?

— Промуцао је назад.

— Сам је открио 32 основна правила прве Еуклидове књиге.

Ле Пајер је уздахнуо са олакшањем а затим узвикнуо од усхићења:

— Богови! То није могуће. Зар нисте све учинили да му геометрија огади?

— Да, учинио сам, драги мој, али се питам да ли сам умео да изаберам најбољи пут за то.

Одговор није остављао никакве сумње. Приметивши да његов јединац воли математику и страхујући да не занемари остале науке он му је забранио сваки рад са цифрама и облицима. То је само значило додати још моћ искушења забрањеног воћа. Његово изненађење није било мало када је те вечери затекао малог Блеза како лежећи на поду угњетом шара геометријске слике.

Дете је у ствари било још више изненађено. Ухваћено на делу оно је пребледело као крпа.

Збуњени отац се уздржао и није изгрдио дечака. Али га је заинтересовало шта је Блез за нагнало на толику непослушност. Дете је признало да се није могло одупрети потре-

Један од највећих математичара у историји. »Чудо од детета« у дванаестој години решава компликоване проблеме геометрије и цртајући угљем по поду самостално открива Еуклидову теорему. Фантастично моћан ум у нрхном телу

би да црта слике нити жељи да проучава размере. Отац је сазнао и то да га је непослушност довела до тога да открије да збир углова у троуглу износи 180 степени. Када је чуо да је дечак открио и 32 Еуклидове теореме отац није могао да уздржи усхићење.

— А шта кажете на ово?
— упитао је даље Ле Пајера.
— Мислим — рече лукаво

геометар — да би требало да се стидите што сте отац тако непослушног дечака.

Етјен Паскал није одговорио али његово озарено лице је сведочило да је горд што је отац таквог детета.

Једном приликом млада Блезова сестра куцнула је ножем чинију од фајанса и добро познати звук одјекнуо је трпезаријом. Блез се замислио а затим занео. Више ни-

Једног дана 1888. године мало француско морско купалиште Сент Адрес потресла је вест о тајанственом злочину.

Претходне ноћи неки послован човек по имену Андре Моне, који је дошао на лето вање са својом женом, изишао је из хотела да би се пре спавања мало освежио купанјем у мору. Рано ујутру један пекарски шегрт нашао га је на обали с рупом од метка у глави. Био је потпуно наг док је крај њега лежало његово одело уредно сложено. Када је париска служба безбедности била обавештена о злочину, одмах је био послат телеграм најбољем детективу, Роберу ЛДрију, да оде у Сент Адрес и преузме истрагу. У то време ЛДри, јунак свих дечака у читавој Француској, налазио се у Авру, три километра удаљеном од Сент Адреса.

Иако најмлађи члан службе безбедности, ЛДри је био познат по својим успесима за које је добио највише признања. За њега се говорило да је довољно да само погледа трагове ногу и да на основу њих опише изглед човека који их је оставио за собом или да према мирису перела може да утврди врсту попушене цигарете.

Само је ЛДри знао о себи истину: он уопште није био проницијив. Био је спор, методичан и стрпљив. Када би га послали да испита неки случај, он би истраживао сваки квадратни сантиметар пода у свакој соби читаве зграде, подизао сваку чиоду и сваки кончић на који би наишао. Није жално труд. Часовима и данима тражио би сопственика дугмета нађеног у близини места злочина. Захваљујући тој упорности и бескрајном стрпљењу решио је неколико веома компликованих случајева.

ЗАТВОРЕНИК НОЋИ

Ипак ЛДри је знао да би његов углед страдао ако би његови претпостављени сазнали колико је он спор и због тога је подносио извештаје који су у суштини били тачни али неистинити у појединостима. Уместо да призна да је, рецимо, пет часова пратио неку сумњиву особу, известио би да је одмах погодно куда тај човек намерава да иде. Његови извештаји изгледали су на папиру сјајни, док је у ствари сироти ЛДри ноћима радио на својим случајевима. Данима не спавао више од два до три часа; једном је чак у току чи-

је окусио ни залогаја. Провео је цело после подне понављајући експеримент на разне начине. Затим се повукао у своју собу и написао један врло запажени оглед о акустици. А имао је тек 11 година.

Али Блез није био само бистро, умно и мисаоно дете, већ и врло поносан, готово охол. Једном приликом свемоћни Ришеље, велики кардинал и силни диктатор Француске по желео је да види чувеног дечака. Својим продорним погледом чију тежину још нико није издржао осмотрио је дечака али он није ни трепнуо. На његовом бледом и одлучном лицу лебдео је чак осмех. Први пут се моћном кардиналу учинило да осећа туђу надмоћност.

У то време велики Декарт се био повукао у Холандију да се у миру питома земље ветрењача посвети размишљањима. Када је чуо за дела младог човека чак ни геније какав је Декартов није се уздржао од зlobe. Изненађен што Паскал проучава коничне пресеке рекао је да би је дан шеснаестогодишњак могао и нечим другим да се позабави.

Кардинал Решеље је Блезовог оца који је због учествовања у демонстрацијама против власти био прогнан из Париза, поставио за краљевог делегата у Нормандији где му је главни задатак био да прикупља порез. Бивши судија је имао огромне муке са сложеним рачунима и убрзо се изгубио у мору цифара. Да би помогао оцу млади Блез је за неколико ноћи изумео — два века пре него што ће

привреда и развој технике о сетити потребу за њом — машину за рачунање. Њени принципи су остали и код свих касније конструисаних рачунских машина па чак и електронских.

Тешка болест, вероватно ту беркулоза а можда и рак је тај моћни ум болно разарао у оковима крхког тела. Али, снага Паскаловог ума била је толико јака да су јој осећања увек остала подређена. Када је умро његов отац он се затворио у своју собу и саставио „утешни говор“.

Крчме у доба Хамурабија

У крчме су много залазило и у старој Месопотамији, „земљи између река“, области у Азији између Тигра и Еуфрата и колонија асирске и халдејске цивилизације. Крчме су и тада играле важну улогу. Елена Касин пише у часопису за приредну и друштвену историју Истока ово:

У старој Месопотамији се знало за пиво: у крчмама је и произвођено и продавано. Крчмари су га сами правили а кад се неки Вавилонца опије говорило се „шчепало га пиво“.

Врло често се крчме нису налазиле у самим градовима. Подизане су дуж великих путева, раскрсница, а нарочито поред канала.

Због њиховог подожаја и природе пића која су ту про-

ПОСМРТА МАСКА ПАСКАЛОВА

То је била права научна дисертација о смрти у којој су га размишљања одвела чак и до тумачења статике тачности. Од свих Паскалових текстова то је један од најлогичнијих и најхладнијих.

давана, крчме су постале „центар интензивног друштвеног живота“. Али су често биле и места где су се ковале завере. Разни бегунци су искориставали њихову удаљеност од градова да се ту скрију. Једно писмо нађено у месту Мари на средњем Еуфрату указује на то да су крчме служиле као скровишта за припремање разноразних недела.

Параграф 109. Хамурабијевог законика — Хамураби је био свети принц прве вавилонске династије и прави оснивач вавилонског царства, а његов законик је најстарија збирка познатих закона из XIX века пре ише ере — тражио је под смртном казном, од оних који су држали крчме да пријаве све завере које су коване код њих.

тује сваки сантиметар песка. Сумрак се спуштао и ЛДри је већ запалио фењер кад је изненада наишао на оно што је тражио. Буљио је као опчињен.

Готово читаве те ноћи лутао је улицама, а ујутру је отишао у управу полиције.

— Господо — рекао је без бојним гласом — одгонетнуо сам овај злочин. Ево гипсаног отиска стопа које је убица оставио док се прикрадао својој жртви. Убица је био у чарапама. Погледајте, има нечег специфичног у овом отиску. То је отисак леве ноге и први зглоб на палцу — види те ли? — недостаје. Нема никакве сумње да је ово отисак човека који је убио Андреа Монеа.

Тада ЛДри клече и скиде своју леву ципелу.

— Господо — рече — ја сам убица!

ЛДри је изгубио први зглоб палца на левој ноzi још кад је био дечак. Отисак стопа у песку потпуно је одговарао његовом стопалу. Његови синови, ужасне ноћне море, постали су стварност.

Ухапшен је и изведен пред суд. Његов бранилац, у једној од најсензационалнијих одбрана у историји француског права, доказао је лекарским сведочењем да је ЛДри опасан само ноћу, кад њиме за господари његова чудна ментална болест.

— Пошто је ЛДри опасан само кад спава — рекао је он у својој одбрани — зар мора зато да умре кад је будан?

Детектив је био осуђен на доживотни затвор. Међутим, он није читаво време проводио у њему. Од изласка до заласка сунца пуштали су га да се слободно креће, али сваке вечери морао је да се јави и да у затвору проведе ноћ.

Педесет и једну годину Робер ЛДри је издржавао ову чудну казну ноћног затвора. Најзад је ње ослободен једне ноћи 1939. године, када је умро у својој хелији.

ГЕРАСИМ ЗЕЛИЋ ПУТУЈЕ ПО РУСИЈИ

Путници са словенског југа били су чести гости у Русији још од пра-старих времена. Прва кијевска епархија била је извесно време подређена архиепископији Охридској. Везе Русије са Балканом биле су веома живе још у X веку. Прво познато име у дугој поворци тих посетилаца јесте име неког иконописца „Петровића“ како стоји написано на једној икони у цркви Светога Спаса на Нередици, тамо негде на северу, близу Новгород.

У московско доба, мада се средиште руског државног и културног живота помало далеко на север, нису прекинуте везе између Русије и Балкана. Неки српски путници остају дуги низ година у Русији. Почетком XVI столећа, када су Балкан већ освојили Турци и све хришћанске државе и државице пале под султанову власт, долази по-сланство српске деспотице Ангелине у Москву руском великом кнезу Василију који ће се касније оженити Јеле-ном ћерком кнегиње Ане Јакшићеве. У томе браку родио се знаменити цар Иван Грозни.

За његово време као и кроз цели XVII век, путници са словенског југа долазе у походе Москви. У предграђу намењеном странцима јављају се и Јужни Словени из западних и приморских области и ступају у службу руског цара. Хрватски племић Јурај Крижанић, покрене велику панславенску акцију у Москви и пише значајне списе у којима се испољава као претеча велике реформаторске делатности цара Петра I.

Сви ови путници-намерници чији се број још повећава у 18. веку, нису оставили никакве белешке нити је ко описао своја путовања. Прва три позната путописа са словенског југа написали су барон Херберштајн, архимандрит Герасим Зелић и прота Матија Ненадовић.

Барон Херберштајн, пореклом Немац, рођен је у Словенији и словеначки језик му је био други матерњи. Херберштајн је рођен 1486. године а умро 1566. У Русију је путовао два пута као дипломатски представник аустријских царева. Своје дело које га је прославило као „проналазача Русије“ објавио је 1549. на латинском језику под именом „Коментари о московским стварима“. Неколико пута је прештампавано а први пут преведено на немачки језик 1557. Касније је поново превео на немачки и на друге језике.

За своје доба Херберштајнова књига је право откриће а за историчаре је сачувала своју трајну вредност као документ о посредовању његовог посланства између Москве и Пољске које су се налазиле у рату.

У седамнаестом и све до краја осамнаестог века, и поред толиких путника, није ни један оставио путопис, или бар нису сачувале никакве белешке.

У своје веома оригиналном „Житију“ — које је пре много деценија издала „Српска књижевна задруга“ — Герасим Зелић, архимандрит манастира Крупе у Далмацији, рођен „на западном подножју планине велетитске“ у селу Жегару „од древног свет

Путници словенског југа били су чести гости у Русији. Путописи »проналазача« Русије барона Херберштајна, архимандрита Зелића и прота М. Ненадовића

теничког племена љета господња 1752“ — посветио је више страница путовању у Русију. Походио ју је два пута, 1782. и 1787.

„Када сам видио у цепу моме паспорту руског министра за Петербург, осећао сам у души мојој онаку радост коју ми је немогуће описати. Ето ти сад — говорим сам са собом — да научим живописаније (сликане икона) и руски језик, да обиђеш толика царства и краљевине, да познаш толике народе, њихове обичаје и што је у њи боље или горе него у моме отечеству, као што сам желио од мога дјетињства, то ће ми се моје пророчество испунити.“ — почиње Герасим свој путопис по Русији.

Пут га је водио преко Млеака и Трста до Беча, одакле је кренуо лађом до Будима, затим за Пољску кроз словачке пределе запазивши да су Словаци „добри Славјани“, а да „Русњаци“ говоре „поквареним и језиком различитим од српског“. Преко Лемберга (Лавова) и знаменитог манастира Почајева стигао је 30. јуна 1782. године у Нови Миргород већ на руском земљишту, који се налазио у тадашњој Новој Србији. Поглавље о том путу носи наслов: „Пролазак кроз Нову Србију и гостољубије ондашње високе господе јединородаца.“

„Овдје нађем, прича Зелић, господина мајора Јоана Скорића, мога најближега суседа из Међеђе у Далмацији, и друге многе Србе. Неки из Мађарске и Баната због различити у оно вријеме збивши се политички узроци, неки

из Србије, Босне, и Ерцеговине од тегабе ига турског, неки из Далмације и Албаније због гоњења венецијанског избјегли бијау и дошли у она времена у Русију, и населили ону, празну бившу, земљу, која се по њима и звала Нова Србија. И другу сам знатну господу познао ту: славног Текелију генерала, генерале Чорбу и Хорвата из Баната, графа Ивана Подгоричанина из Црне Горе, генерала Пишчевца из Паштровића и књаза Анту Стртимировића, генерала из Новог Ерцага

од Боке Которске... Сва горе поменути господи у Новој Србији дочекала су ме лијепо, и благородно милостињом на пут обдарила. Особито од свију генерал Анто Стратимировић који ме је држао у добру овоме, вароши Димитровици, десет дана, гостећи ме с младог официра, Срба и Руса, од његове регименте и полка који се зваше „славјано српски полк“. „Чудо му мило бијаше забавничати и шаљти се о свачем а највише пришти што-тог калуђерица, кад би му руке дошли. Бијаше ми до-

дијао својом шалом, из које једном за столом рече ми: Зашто се тако млад покаљуђери? Да си дошао у Русију, досада си могао бити генерал.“

Пошто се лепо познати и наразговарао код генерала Стратимировића, Герасим се намерио дубље у Јужну Русију — Украјину. Прешао је, код Кременчуга Дњепар, кога зове Бористен. Обишао је Полтаву где се сетио велике полтавске победе цара Петра над Швеђанима и заставио се у Кијеву где је провео доста времена у стародревној лаври Кијево-Печерској тј. у највећем кијевском и уопште руском манастиру. Ту су „браћа во Христје“ Герасима одлично дочекала и примила. Имао је посебну жељу и дужност да учи цртање и сликање код неког монаха Теофана.

Пошто му је рок пасола истекао, упутио се у Херсон где се налазио главни стан кнеза Потемкина, прве личности у Русији после царице Катарине. Није изоставио да напомене да је спремајући се на одлучну војну против кримског кана и Турске, Петемин сакупио велику војску састављену од Руса и Срба, што значи да су онда Срби још сматрани другом војском у Русији. Зелић је посвршавао своје ствари повљено, али настрадавши од преваре није могао наставити своје „путештвије“ ради скупљања милостиње за манастир, него је кренуо у домовину лађом посетивши уз пут Свету Гору.

Непуне четири године касније Герасим је поново кренуо у Русију опет преко Трста и Беча, а онда право за Петербург, пошто му је „руски министар приницип“ алицији у Бечу визирио пасош“. Пут га је водио кроз Брно, Оломоуц, Улаву, Краков, Варшаву где га је примио краљ Станислав Поњатовски и дочекао га речима: „Од куду, баћушка?“

„Овде може који помислити — пише Зелић — да краљ

пољски није знао руски језик, но ваља знати да руски и пољски језик има малу разлику, будући да су Руси, Пољаци, Срби, Бугари, Чехи, Карноли, Крајци и Моравци све један једини народ, говорећи словенским језиком, но да само у језику имаду малу разлику...“

Преко Литваније кренуо је према руској граници, али ту га је дочекало изненађење. Није имао дозволу од руског Синода за путовање и скупљање милостиње по Русији. Узалуд је писао знаменитом љубимцу руске царице Катарине, Србину генералу Зорићу, чије се велико имање налазило у близини. Изгубивши сваку наду да ће успети легално да пређе границу, измисли једну, како сам каже „мајсторију“ и нађе се у Русији.

Стигао је и до велелепног двора Зорићева, а онда најзад и до Петрограда, где је остао дуже времена. Пошао је онда за Москву. Упознао древну руску престоницу и сав очаран пропутовао све до Азовског мора. Обишао поново све своје српске познанике, и био опет код свих одлично примљен.

Своје путовање по Русији, на коме умало није био убијен руком свог слуге, завршио је посетом кнезу Потемкину на чијем је двору проборавио дуже времена. Јављао се сваки дан у аудијенцији поред другог „ванредно шареног и разноврсног света“ у очекивању пажње и милости „свјатљешег“. Више пута је остајао на ручку код кнеза, али тек једном га је он приметно и ословио привидиши му место главног војног свештеника. Руско-турски рат био је баш на помолу и крупански архимандрит је учтиво одбио понуђену част и угледно место.

Вратио се кући да би много касније, с много сликовитих подробности и простодушне наивности приказао то своје путештвије по земљи Русији.

МАЛО СМЕХА

— ВРЖЕ, ВАМВО! ОВО МИ ЈЕ ПРЕТПОСЛЕДЊА ВОМВОНА.

— НЕШТО НИЈЕ У РЕДУ! ОПЕТ САМ ОСЕТИО ЗЕМЉОТРЕС

АДАМ И ЕВА 21. ВЕКА

БЕЗ РЕЧИ

КОШТА САМО ОДГОВОР

Доктор Билрот није био само чувен лекар него и врло друштвен човек. Зато су га многе породице позивале. Пошто су његови хонорари као и његова слава били врло високи многи су гости покушавали кад се нађу у неком друштву са њим да га бесплатно консултују.

Једне вечери је био позван у друштво у коме се налазила и једна дама, жена познатог индустријалца исто толико чувена по својој хипохондрији као и по својој тврдици. Она је вребала Билрота и када је уграбила zgodну прилику укватила га је испод руке и пошла са њим у један угао.

— Зар не, господине професоре, једно питање ништа не кошта? — упитала га је.

— Наравно, госпођо, — одговори Билрот предусретљиво — шта вам опет фали?

Дама му надугачко и нашироко поче да описује зло које ју је сада снашло. Билрот је стрпљиво слушао, преписао јој неколико недужних лекова и на крају изјавио:

— Бићу тако слободан да вам сутра пошаљем рачун. Мој хонорар износи пет форинти!

— Али, господине професоре — започе да јадикује индустријалчева жена дубоко погођена у своје тврдици — ви сте малопре изјавили да је дно питање ништа не кошта.

— Наравно, наравно — журно потврди Билрот, — при томе остајем али — одговор кошта толико.

ЈАДНИЦИ

ПО РОМАНУ
ВИКТОРА ИГОА

ЈЕДНОГ ЈУТРА Г МАДЛЕН ЈЕ УСРЕД ГОМИЛЕ ЛУДИ УГЛЕДАО ЈЕДНОГ СТАРЦА, НЕКОГ ФОШЕЛВАНА, КОЈИ ЈЕ ПАО ПОД ТАЛОНЕ КОЈЕ СУ СЕ ПРЕВРНУЛЕ ЗАЈЕДНО С КОЊЕМ

ОТИШЛИ СУ ДА ЈЕ ПОТРАЖЕ... АЛ' ИМ ТРЕБА НАЗМАЊЕ ЧЕТВРТ ЧАСА. БИЛЕ ПРЕКАСНО!

ЗАР СЕ НИКО НЕ УСУЊУЈЕ ДА СЕ ПОДВУЧЕ ПОД КОЛА И ОДИГНЕ ИХ?

ТО ЈЕ НЕМОГУЌНО!

ИПАК ЋУ ПОКУШАТИ!

БРЗО!

ПОМОЗИТЕ МИ!

ФАНТИНИНО СТАЊЕ СТАЛНО СЕ ПОГОРШАВАЛО

БУДИТЕ СТРПЉИВИ... ОН ВАМ ЈЕ ТО ОБЕКАО!

Женка-дрозд и гавран

Био једном један гавран који се заљубио у женку-златни дрозд. Из свог гнезда видео ју је како сваког пролећа лети ка северу а ка југу сваке јесени и помислио како је дивна. Сваке године ишла је ка северу с другим мужјаком али гаврану није сметало што су њени „удварачи“ увек из исте, њене врсте.

„Напоследку, свакоме се може допасти оваква лепотица“ — рече гавран себи.

Отишао је својој жени и рекао јој да воли једну лепу женку-дрозд.

— Хоћу да се разведем — рече јој он.

Све је прошло без икаквих трзавица: његова жена је једноставно отворила врата и дала му шешир.

— Само — рече она — немој да ми се жалиш ако те она не буде хтела. Та ветропирка ништа нема у глави. Она не зна ни да кува ни да шнје. Кад пева, то личи на шкрипу трамваја који улази

у кривину. Сви тврде да је гавран преспреденији и облаченији од других птица... Међутим, то је можда било тачно док се ти ниси родио.

— Таратата, то су само пруже приче, ти си једноставно

љубоморна — одговори гавран и баци јој прегршт новчаница: — Ево ти! Иди купи себи украсе, јер овако личиш на стару судоперу.

— Твоје цвркутање личи на шкрипу неких старих шалоња — рече она и исеја га. — Пре свега ја сам већи и јачи од твог лепотана — одговори гавран. Мој речник је богатији од његовог. Сви здовни из околине нису у стању да понесу храну коју ја и мам. Ја сам добар стражар а мој глас се чује на километре околу у случају опасности. — Не видим кога то може да интересује сем вас гавране — рече женка-дрозд.

Насмејавши му се у лице она продужи пут ка северу, а њен пратилац се с презрењем окрете и бацивши гаврану извчанице рече: — Ево ти! Иди и купи себи ново одело. Овако личиш на неку стару тестију.

Гавран се постиђен и понижен врати у своје гнездо. Али тамо не затече своју жену. Нађе писамце окачено о врата: „Отишла сам са бољим од тебе. Наћи ћеш арсеник у ручној апотеци!“

он је сrete како иде ка северу с мужјаком кога још никад није видео у њеном друштву. Гавран заустави лепотицу, поче да јој се удвара али се она само насмеја.

— Твоје цвркутање личи на шкрипу неких старих шалоња — рече она и исеја га.

— Пре свега ја сам већи и јачи од твог лепотана — одговори гавран. Мој речник је богатији од његовог. Сви здовни из околине нису у стању да понесу храну коју ја и мам. Ја сам добар стражар а мој глас се чује на километре околу у случају опасности.

— Не видим кога то може да интересује сем вас гавране — рече женка-дрозд.

Насмејавши му се у лице она продужи пут ка северу, а њен пратилац се с презрењем окрете и бацивши гаврану извчанице рече: — Ево ти! Иди и купи себи ново одело. Овако личиш на неку стару тестију.

Гавран се постиђен и понижен врати у своје гнездо. Али тамо не затече своју жену. Нађе писамце окачено о врата: „Отишла сам са бољим од тебе. Наћи ћеш арсеник у ручној апотеци!“

ДА ЛИ СТЕ НЕСТРПЉИВИ?

Стрпљење је увек добра особина како за друге тако и за нас саме. Одговорите искрено са „Да“ или „Не“ на ових дванаест питања да бисте сазнали колико сте културни. Само пазите, морате имати стрпљења и да до краја прочитате овај тест!

1. Да ли одмах, чим приметите ваш омиљени лист, почињете да га читате?

7. Ако је у зубној чекаоници ред да ли чекате или кружите по њој као лав по кавезу?

2. „Вриштите“ ли кад вам се прекине пергла на ципе лама?

8. Ако видите да је нешто написано нечитким рукописом да ли се трудите да одгонетнете?

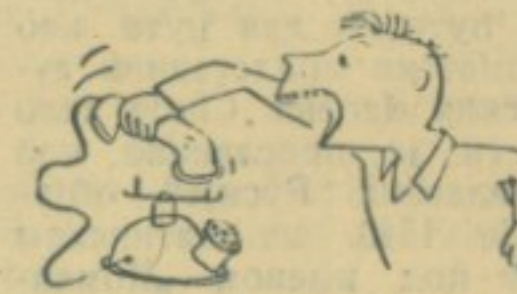
3. Упадате ли у реч своје саговорнику?

9. Гледате ли последње странице неке књиге да бисте сазнали „какав јој је крај“ пре него што је целу прочитате?

4. Узимате ли понекад ствар вашег друга а да га не упитате?

10. Спуштате ли бесно слушалицу ако добро не чујете свог саговорника?

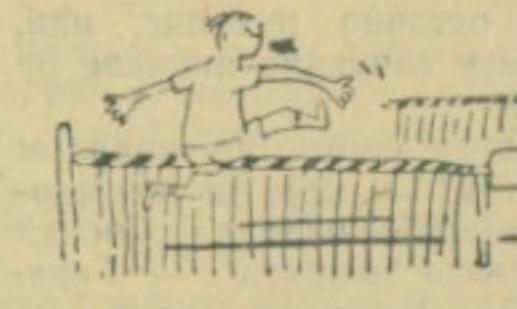
5. Ако видите да је у некој радњи гужва да ли одустајете од куповине?

11. Причате ли одмах другима тајне које су вам поверене?

6. Да ли вас обузме жеља да се склоните ако видите да вам се приближава неко ко вам није много симпатичан?

12. Прелазите ли преко улице иако је упаљено црвено светло и пругу мада је рампа спуштена?

ОДГОВОРИ

Ако сте 12 пута одговорили са „Не“, свакако нисте у својим одговорима били поштени.

Ако имате од 9 до 11 „Не“ недостаје вам живост... трудите се да је стекнете.

Од 5 до 8 „Не“ — говори да сте нормално културни.

Са 4 „Не“ недостаје вам стрпљење.

Ако имате 3 негације ви

сте сувише нервозни, треба да се савлађујете.

За 2 „Не“ заслужујете мало батина да бисте се умирили.

Једно „Не“ указује да треба већ да се забринете за себе.

Ако напротив имате 12 „Да“ ви нисте ништа поштенији од онога са 12 „Не“ јер вероватно нисте ни прочитали тест до краја.

РЕЧНИК ВАСИОНСКОГ ДОБА

АБЛАЦИЈА топљење површинског слоја на врху ракете. Ова појава је искористена као начин одвођења вишка топлоте створене трењем о ваздух.

АЕРОЕМБОЛИЈА стварање гасних (ваздушних) мехурића у ткивима и крви услед излагања организма сниженом притиску који влада на већим висинама.

АЕРОПАУЗА горњи слојеви атмосфере — изнад 25 километара — где је ваздух исувише разређен да би могао подржати лет авиона.

АКЦЕЛЕРАЦИЈА убрзање, промена брзине у времену.

АЛБЕДО проценат светлости која се после осветљавања одбија од неког предмета. Код Месеца се ова величина креће од 6 до 30 одсто.

АЛФА ЦЕНТАУРИ трострука звезда видљива са јужне земљине полулопте. Најмања од њих зове се Проксима и она је нама најближа звезда у васиони. Њена удаљеност износи око четири светлосне године.

АНАКУСТИЧНА ЗОНА зона тишине у васиони. Она почиње на висинама преко 150 км где је раздаљина међу молекулима разређеног ваздуха већа од таласне дужине звука, па се звучни таласи не могу преносити.

АНДРОМЕДИНА МАГЛИНА спирална маглина видљива и голим оком у сазвезђу Андромеде. То је галаксија отприлике двоструко већа од наше. Удаљена је од нас око два милиона светлосних година.

АНОКСИЈА потпуни недостатак кисеоника у крви и ткивима. Хипоксија је делимична аноксија.

АНТИГРАВИТАЦИЈА сила која би поништала или заклањала деловање земљине теже или гравитације. До данас оваква појава још није остварена или запажена.

АПОГЕЈ тачка у којој је Месец или вештачки сателит најудаљенији од земље кад кружи по елипсастој орбити. Најближа тачка зове се перигеј.

АСТЕРОИДИ небеска тела која круже око Сунца по путањама које су најчешће између путања Марса и Јупитера. Познато је око 2000 оваквих малих планета или планетоида од којих је највећи Церес са пречником од око 750 км. Сматра се да су астероиди остаци велике планете која се на необјашњени начин распала на безброј ситних делова који су остали да круже у близини орбите бивше планете.

АСТРОНАУТ човек који путује васионским простором. Реч космонаут има исто значење.

АСТРОНАУТИКА наука и техника у вези са васионским летовима.

АСТРОФИЗИКА наука која проучава физичко стање и појаве на свемирским телима.

АТЛАС РАКЕТЕ име данас најчешће америчке ракете која је успешно летела. Поред употребе као првог степена при изабацивању сателита, има и војну намену.

АТОМСКИ ПОГОН РАКЕТА још неостварени принцип погона ракета, налази се у експерименталној фази. Таква ракета би се састојала од нуклеарног реактора који би загревао течни водоник до веома високог степена температуре и тако стварала потисак. Рачуни показују да је нуклеарни (атомски) погон економичнији од хемијског који се сада употребљава.

АФЕЛ тачка на елиптичкој орбити око Сунца која је најудаљенија од њега. Најближа тачка зове се перихел. Земља пролази кроз афел средином јула.

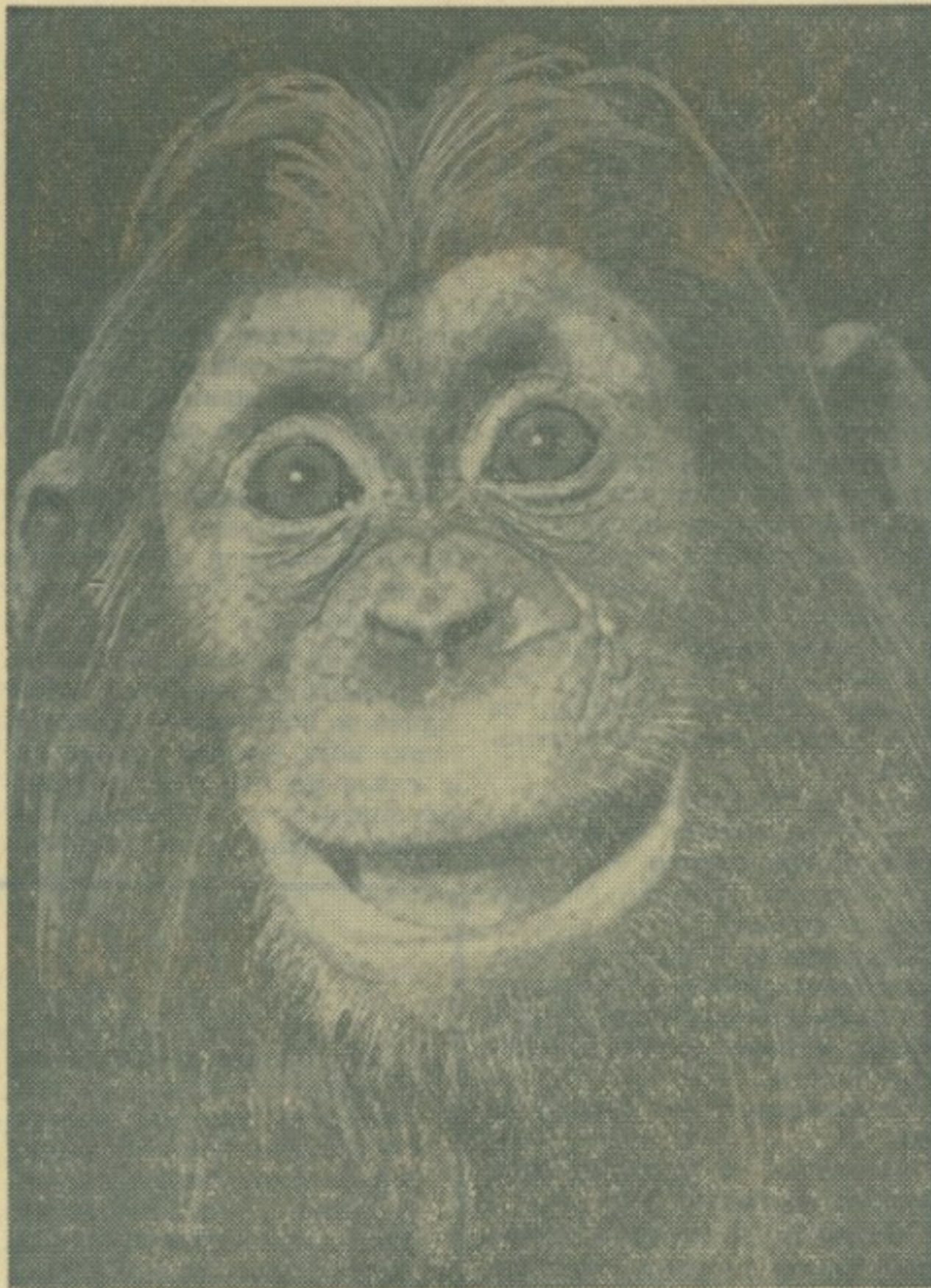
БАЛИСТИЧКА РАКЕТА ракета која по утрошку горива лети до циља без вођења.

БЕСТЕЖИНСКО СТАЊЕ стање предмета код кога се не осећа привлачна сила земљине теже. Краткотрајна бестежинска стања остварују се у авионима док изводе вертикални дучни лет. Стаљно бестежинско стање влада у сателитима док се налазе у орбити око Земље. Ово је постигнуто уравнотежавањем земљине теже центрифугалном силом која делује у супротном смислу. Предмети у овоме стању немају тежине јер не врше никакав притисак на подлогу али никако не губе друге особине које су имали на земљи; чекић је једнако „тежак“ ако се њиме заклањава ексер, разлика је једино у томе што он нема куд да „падне“ кад га испустимо из руке.

БРЗИНА СВЕТЛОСТИ брзина којом се светлост простире кроз безваздушни простор. Она износи 300 хиљада километара у секунди. Сматра се да је то највећа брзина која се може достићи.

ВАКУУМ безваздушни простор. Потпуни вакуум, одсуство сваке материје не постоји нигде. Чак и међузвездани простор је испуњен веома разређеним гасом, углавном водоником. Најновији резултати мерења показују да земља кружи у горњим слојевима сунчеве атмосфере, тако да и у међупланетарном простору постоји далеко више гаса него што се раније мислило.

(Наставиће се)

Истраживач и зоолог Ханс Шомбург (рођен 1880) прокрстарио је Африку уздуж и попреко да би упознао животињски свет њених џунгли и стена. С нарочитом пажњом и љубављу проучавао је он најинтелигентније животиње афричких џунгли, шимпанзе. У овом чланку даје реч једној шимпанзо-женки да нам прича о свом животу.

ПРИЧА ЈЕДНОГ ШИМПАНЗЕ

Била сам веома млада кад сам напустила џунглу, али упркос томе добро се сећам свега шта смо тамо доживели. Поред тога, пајжљиво сам слушала када су старији причали о доживљајима и опасностима. Ми шимпанзе живимо дубоко у прашуми, најчешће у малим породичним групама које се по правилу састоје од једног мужјака и више женки и само се ретко збијамо у веће чопоре који се уз дреку и вику пробијају кроз шуме.

Пошто сам мало одрасла моја мајка се прикључила једном таквом чопору. У џунгли смо налазили хране у изобиљу. Јер, у њој има много плодова и разног корења. Ипак, понекад смо морали да преваљимо велика растојања да бисмо за цео чопор нашли довољно хране. Понекад смо, пак, одлазили у домородачке баште али тада смо морали да будемо веома опрезни и да постављамо стражаре који би нас опомињали када би људи наишли; тада смо се сви журно повлачили у џунглу.

Једног дана дошли смо у близину једног села кад из једне од сеоских башти зачусмо како неки мајмун строховито дречи. Кад смо ушли у башту угледали смо једну велику морску мачку чија је једна рука била у тикви; дреча је да се до неба чуло. Нисмо знали зашто кука. Поседали смо у круг да видимо шта ће се даље догодити. Та да смо разумели да је овај глупи мајмун насео једној од човекових смицалица. Наиме, код нас у џунгли црнци раде овако: у баште у које залазе мајмуни оставе тикву која има тврду кору и на њој начине једну рупу таман толику да мајмун завуче у њу своју шапцу. Кад мајмун дође у рт да нешто убере, нађе тикву до чијег меса иначе не долази лако јер јој је кора тврда. Мајмун окреће и обоје тикву све док изненада не угледа рупу. Похлепан, као што су уосталом готово сви мајмуни, он завлачи своју рупицу, граби сочно месо и кад покуша да је извуче, пеница не може да прође кроз отвор. Мајмун је уловљен. Јер, њему неће гести на памет да отвори пеницу и пусти сочно тиквино месо.

То је један од начина на који код нас црнци хватају мале мајмуне. Мада нам је било жао мајмунчета, морали смо да се смејемо. Јер, заиста глупо изгледа да један мајмун у природи дозволи да га улови једна тиква и то само стога што је сувише глуп и сувише похлепан.

Разно поврће и воће које црнци гаје нарочита су нам посланица. Али, и у џунгли

удара шакама по њему измамљујући из дрвета најлепше тонове. Ми остали тада кричимо и кличемо. Понекад приредимо и игранку. Код нас је мушки род много више загрејан за игру од женског. Мужјаци пљескају длановима и трупћу ногама. Неке од млађих женки почињу тада да се врте, баш као људи у окретним играма.

Сећам се да смо једном — било је то хладно годишње доба, непосредно пре почетка киша — нашли једно стабло које је горело. Заправо, више није горело, већ само тињало. Како је било страсно хладно, поседали смо око њега као што смо видели да раде црнци. Руке смо држали изнад ватре; било је то веома лепо. Али, ми шимпанзе не налазимо увек ватру кад се смрзавамо. Онда једноставно донесемо пруже, бацимо га на гомилу, а пошто ми у дивљини нисмо научили како се пали ватра поседамо у круг и испружи-

мо руке изнад гомиле пружа уображавајући да је то затра. Природно, ви ћете се томе смејати, али за нас, који не знамо боље, та гомила значи ватру, а машта нам помаже да чак осетимо њену топлоту.

Са животињама у џунгли живимо у миру. Антилопе и мањи мајмуни су наши пријатељи. Чак и са великим горилом, дивом међу мајмунима, на доброј смо ноzi. Додуше с њим никад не живимо

заједно и најрадије му се склањамо с пута. Мада је он у основи благодан према нама, понекад су стари мужјаци рђаво расположени и тада је боље нећи се у њиховој близини.

Слонова се плашимо. Можда су они, као што се прича, мудри, али су веома нервозни и понекад једна мала антилопа кад изненада скочи може да натера у бекство читав чопор слонова. Кад чујемо да слонови долазе, ми се брзо узверемо на дрвеће и чучимо без гласа. Али, чим слонови прођу, почињемо да вичемо и квичимо. То слонове љути, а нас забавља. Јер, неки од нас умеју да пуштају гласове сличне човечјем, а кад слонови то чују, претрашено беже. Због тога слонови нису расположени према нама и ми се једни другима склањамо с пута.

Наш једини истински непријатељ у џунгли је леопард. Леопарди воле мајмуноско месо, нарочито меко месо наших младунца. Догађа се понекад да неког малог шимпанзу, који се сувише удаљи од чопора, прекокле леопард. Кад се стари, снажни мужјаци нађу на лицу места они, разуме се, отерају леопарда. Али, кад се ради о малој породичној групи која се састоји од млађих мајмуна, леопард лако дође до пленца.

Наше мајке уче нас још од најраније младости да се бојимо леопарда. Оне нам стално говоре и понављају да се сувише не удаљавамо од њих. Али, знате како је: увек нас нешто копка да урадимо бацимо што је забрањено. То није случај само код човекове деце, већ и код нас, деце — шимпанза.

ИНТЕНЗИВНА МОТОРИЗАЦИЈА

Према званичним подацима међународног удружења произвођача аутомобила, све брже расте број моторних возила у односу на број становника. У томе предњаче Сједињене Државе где су један путнички аутомобил и један аутобус у 1959. години долазили на три становника а у прошлој на 2,9 становника. Укупан број путничких аутомобила, аутобуса и камиона је достигао у Сједињеним Државама такав ниво да је у 1959. години долазило на 2,6 становника а после две године на 2,5.

За Сједињеним Државама се налази Канада где је у прошлој години на један аутомобил и аутобус долазило 4,4 лица а на путничка кола, аутобус и камион 3,4 лица. Међу европским земљама је најмоторизованија Шведска: у 1959. години је на један

путнички аутомобил и аутобус долазило 7,5 становника а у прошлој години 6,3.

За Шведском стоји Француска у којој је прошле године на путничко возило и аутобус долазило 8,2 становника према 10 у 1959. години. А на једно моторно возило је у 1961. години долазило 6,4 становника. По броју моторних возила у Европи треће место заузима Велика Британија где је на једно путничко возило и аутобус прош-

ле године долазило 9,1 становника. У Швајцарској је један путнички аутомобил и аутобус прошле године припадао десеторици становника, у Белгији и Данској једанаесторици а у Западној Немачкој још једном више. Норвешка и Аустрија имају по 17 становника на једно такво возило. Италија далеко заостаје за овим земљама јер на једно возило долази 25 становника а испред ње је Финска са 24.

Први водич за домаће туристе

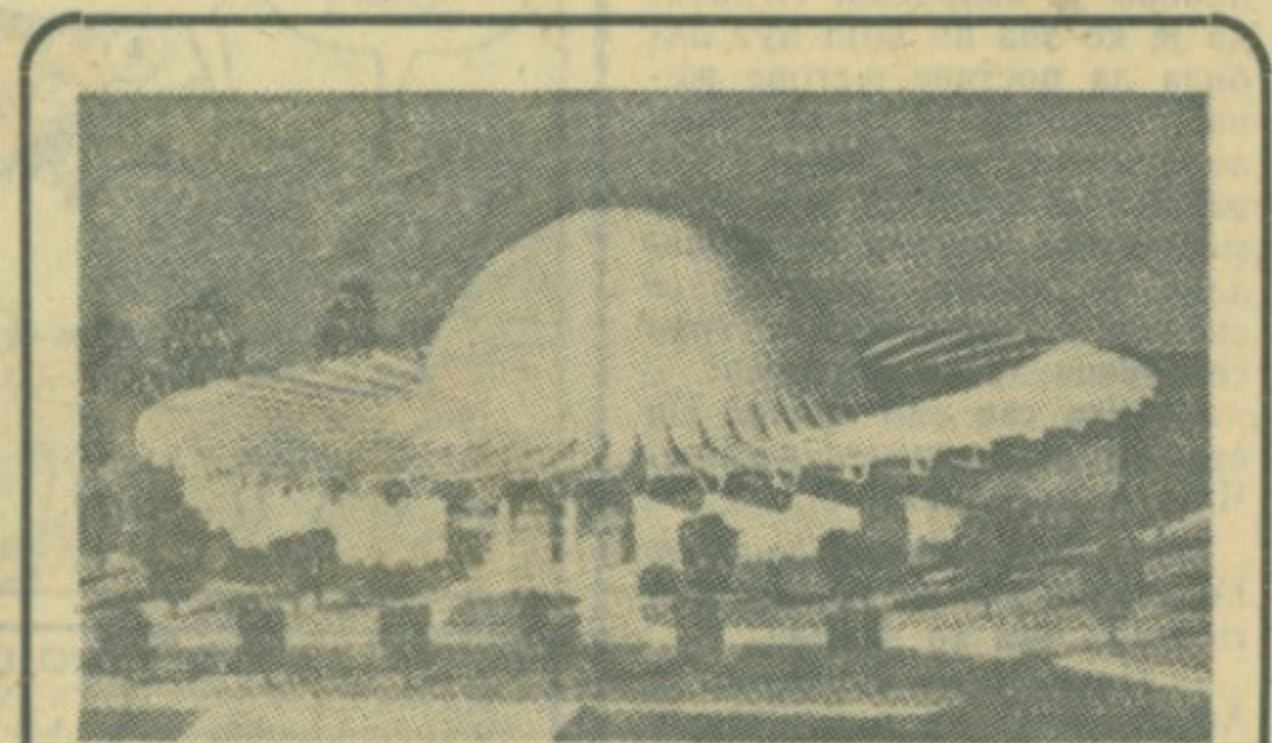
Пуних двадесет година раније него што је издат први водич кроз Београд на немачком и француском језику, појавио се 1873. водич за домаће туристе. То је била књига „Беч и његове знаменитости“

штампана у Београду поводом светске изложбе у Бечу која је отворена у мају 1873. У огласу, којим се рекламира ова књига, стоји ово: „То је најбољи вођ од Београда до Беча и свуда у Бечу, нарочито за оне који нису вешти страним језицима и обичајима“. Цена књиге била је 8 гроша царшјихских или 0,80 динара.

Из Србије, а нарочито из Београда, много је света ишло у Беч. Вега паробродом била је погодна; за два дана од Београда до Беча. Не само са Балкана, него и из Русије велика путника ишла је Дунавом, од Одесе и других црноморских пристаништа.

У овом првом водичу био је до детаља описан Беч и његове знаменитости. Изложба је трајала цело лето и први милион посетилаца навршио се у августу. Улазница за изложбу стајала је пола форинте, односно 50 крајцара.

Наше новине су доносиле огласе у којима су препоручивани станови код наших људи у Бечу. Али се писало и о скупоћи која је владала у Бечу за време изложбе. У једној notiци се помиње да меланж стаје 50 крајцара, боца вина једну форинту иако је у тарифи било написано 30 крајцара, што значи трипут више, порција шунке 1 форинту итд.

НАЈВЕЋИ ПЛАНЕТАРИЈУМ

Јужно од Вашингтона биће завршен средином идуче године највећи планетаријум на свету. Специјалан телевизијски уређај спојен с телескопом послужит ће дочара посетиоцима увећану слику планета која ће се пројекцирати на унутрашње зидове куполе. На таквој

слици моћи ће јасно да се виде чак и пеге на Сунцу. Планетаријум ће имати 900 седишта и куполу чији пречник износи 25,90 метара. Московски планетаријум, који је засад највећи на свету, има куполу с пречником од 25,15 метара.

ЧУДНА ПРИЧА ИЗ 18. ВЕКА

не увлачити мириси изврсно припреmlених јела. У истом тренутку отворило се једно прозорче на зиду и Агнес је у суседној одаји видела раскошно намештен сто покривен најдивнијим посластицама. Она је била велики сладокусац и то је Вестрис добро знао. Умирала је од глади и осетила како јој вода иде на уста. У тај мах појавио се и славни играч и, седајући за сто, упитао тврдоглаву лепотицу:

— Да ли сте потписали?
— Не и никада! — одговорила је она љутито.
— Каква штета! Мораћу сам да ручам!

Прешао је у одају са постављеним столом и спретношћу искусног гурмана узео у прсте румени батак испеченог пилета.

— Изврсно! — сладно је он.

Играчица је у својој соби лудела од глади.

Затим јој је Вестрис надравио чашом руменог вина наглашавајући да оно долази непосредно из чувених подрума кардинала Ришеља. По гледи госпођице Хејнел су буктали од беса.

— Хоће ли та игра већ једном престати! — дрекнула је најзад.

— Чим ви то будете желели... Хоћете ли да потпишете?

— Никада!

Муке су се наставиле. Вестрис је сладно гушћу цигару, млад грашак, мирисне крокете, најдивније брескве и све то заливао првокласним шампањцем.

Кад је завршио свој обилни обед пожелео је Агнеси много здравља и напустио је да би се ради бољег варења мало прошетало по парку.

Прошло је цело по подне. С времена на време се појављивао и постављао јој своја вечно иста питања. Агнес га је слала до сто ђавола и по хиљадити пут понављала да се никад неће удати за њега.

Спустило се вече и балери на је почела добијати грчеве од глади. Вестрис се поново појавио у трпезарији у којој су упаљене свеће и сео за сто да вечера.

— Вестрис, — зајакнува је тада Агнес — нећете ли се најзад смиловати на мене?

— Ви треба прво да се смиљујете на мене, — одговорио је играч.

— Знате ли шта чините? Због овога можете бити обешени. Могу вас спалити на ломачи, растргнути коњима, поломити вам кости.

— Знам — одговорио је хладно Вестрис.

— А зар вас то не побуђује на размишљање?

— Није ми стало до живота без вас — кратко је одговорио.

— Да ли ће ово мучење још дуго трајати?

— Само док не потпишете обавезу.

— Шта сада једете? — упита гала је играчица.

— Печење од фазана које моја куварница ненадмашно справља.

— Печење од фазана! — поновила је балерина затворених очију и уздрхталих ваздрава.

У једном скоку се лепа Агнес нашла крај писаћег стола, зграбила је перо и потли сала обавезу да ће постати Вестрисова супруга. У истом тренутку врата су се отворила и Вестрис је позвао:

— Вечера је сервирана!

— Платићете ми за ово! — сиктала је Агнес.

— Ко зна? — промрљало је играч слежући раменима.

Месец дана касније њих двоје су постали муж и жена и дуго година још живели у срећном браку.

ТАЈАНСТВЕНО ОСТРВО

Ако будете хтели да потражите то острво на географским картама нећете га свакако наћи у свима, јер је оно убележено само у највећим. Име су му дали становници суседних обала: зове се Андрос. У Грчкој постоји острво са тим именом али није у питању оно већ једно од 3000 острва која сачињавају Бахамски архипелаг, а налазе се на југоисточној обали Флориде.

Тајанствено је због тога што му се ни на педесетак километара од обале практично не може при

ћи због цинковских коралних спрудова који су сувише широки и дубоки да

би се преко њих прешло. Острво је у истој равни са површином воде тако

да се не може на њега искрцати чак ни барком.

Оно остаје и поред овога врло тајанствено због неке врсте својих округлих језера, снабдених изворима слатке воде тако дубоким да се никад нису могли измерити, док се морска вода налази само по површини. Према оном колико је вода мирна и прозрачна, гледана од горе личи на мрачан бездан, а гледана одоздо према небу има се утисак као да рибе пливају по ваздуху.

Чувени уметник балета закleo се да ће му вољена девојка постати жена. Глад и детаљно смишљени план коначно су сломили тврдоглаву упорност младе балерине

Најбољи балетмајстор осамнаестог века Италијан Гастан Вестрис био је до те мере виртуоз да су га његови обожаваоци прозвали „ненадмашни бог игре“. Осим тога био је и један од најбољих кореографа и све балерине су радо припремале мале комаде под његовим руководством.

Изврсни играч имао је богат осећајни живот и до дана када се заљубио у младу балерину Агнес Хејнел. Даноноћно је бдео над игром грациозне Холанђанке, надзирао њен рад и упутно је у све тајне своје вештине. Једног дана је заприсио њену руку али га је она одбила. Зарекло се да ће каприциозна госпођица Хејнел ипак постати његова супруга.

Једног јутра лакеј у блештавој ливреји са златним первазима предао је балерини поруку маршалице од Луксембурга:

„Моје драго дете, не могу речима да изразим колико сте дивни! Не престајем то да понављам свима али бих ипак желеда да вам то лично саопштим. Будите сутра са Вестрисом мој гост у кућици Бањоле где се одржава једна светковина. Бићете најлепши украс. Довиђења, мила лепотице“.

Када је Вестрис ушао у Агнесину гардеробу, она је, не обично поласкана, по десети пут читала писмо. Похвалила му се одмах а Вестрис јој је објаснио да је маршалица врло утицајна у Опери. Агнес је једино била збуњена што ће

морати сама с једним мушкарцем да путује кочијама до удаљеног замка.

Предложила је зато да поведу и њену мајку, али је Вестрис употребио сав свој ауторитет да је увери како то не би имало смисла пошто њена мати није позвана.

Агнес је најзад попустила а балетмајстор јој је саветовао да ништа не једе јер је маршалица позната у целој Француској по извршним јелима која се припремају у њеној кухињи.

После путовања од три четврти часа, Вестрис и играчица су стигли пред једну лепу пољску кућу у цвећу. Један лакеј који је играчици био познат отворио им је врата. Вестрис јој је објаснио да је то његов слуга кога је за ову прилику ставио на услугу маршалици.

Затим су ступили у једну богато опремљену и украшену одају са удобним отоманима, блиставим огледалима и уметничким сликама. Играчица се чудила што су они први гости, а Вестрис је рекао да је маршалица желеда прво њу да види али је још заузета око припремања тоа лете.

Агнес је села на један отоман а Вестрис је одмах обасуо њену руку пољупцима и поново је заприсио. Играчица је ко зна по који пут одбила да постане његова жена. У исто време јој се учинило сумњиво што његова удварања не престају, и што се маршалица никако не појављује. У једном тренутку је скочила са седишта и љутито се обрешнула на Вестриса:

— Шта све ово значи? Ви сте ми припремили клопку! Чија је ово кућа?

Вестрис је признао да је кућа његова али да може постати њена чим то зажели.

— Никада! — вриснула је Агнес. — И не покушавајте да ми се приближите. Ви сте право чудовиште!

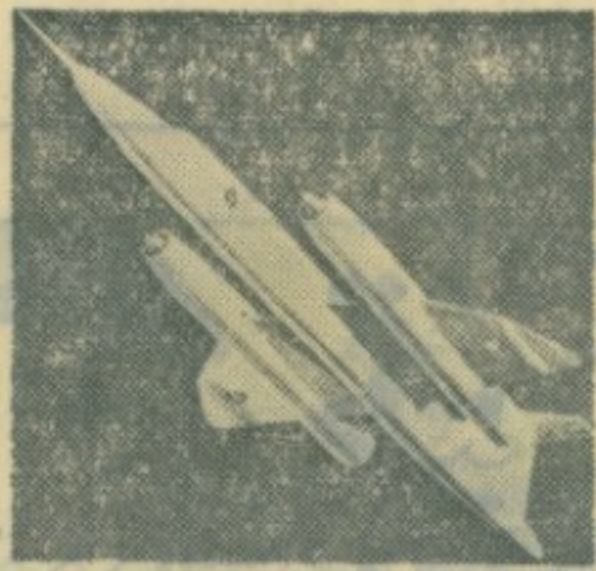
Пошто је узалуд покушао да је умири Вестрис јој је оставио један сат за размишљање. Дао јој је перо, мастило и парче хартије да на њега стави прихвата ли брачну понуду. Девојка је изјавила да ће радије умрети. Оставио ју је подједнако запрешаће ну колико и разјарену, а сам се повукао кроз једна тајна врата.

Пошто је прошло извесно време почели су се у ноздрве прегладнеле и љуте младе же

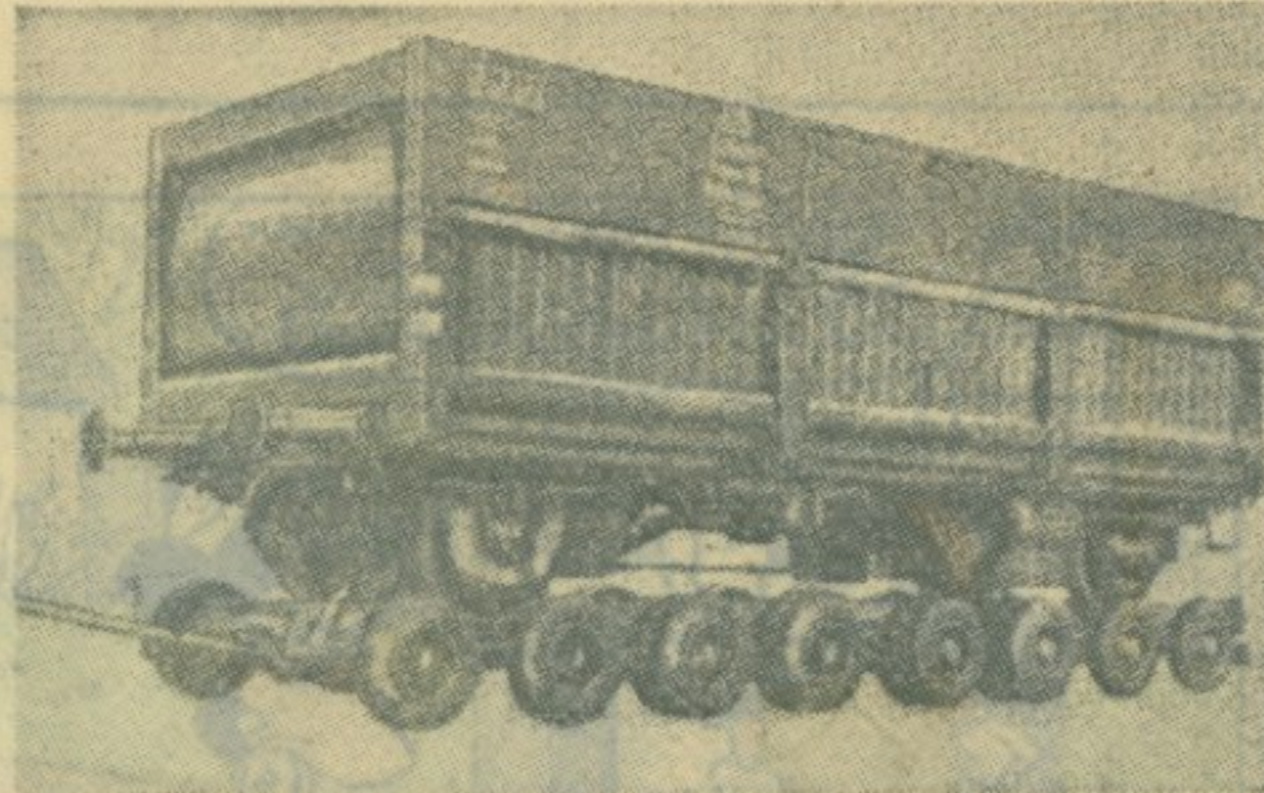
ЛАБОРАТОРИЈА КОЈА ЛЕТИ

Нови енглески млазави авион с једним седиштем, Бристол 188, моћи ће да лети брзином од 2.400 км на час. Има два Хевилленд мотора. Службиће као летећа лабораторија јер се на њему испитује могућност грађења и тако исто брзих путничких авиона. Бристол 188 је „вероватно најбржи авион који данас лети“ — кажу његови конструктори.

ДЕВЕДЕСЕТОГОДИШЊИ ХЛЕБ

Необичну успомену чува Француз Амаде Кале из департмана Мозел: хлебчић од 300 грама испечен — 1870. године. Овај хлеб није занимљив само по својој старости већ и историји. Наиме, те године се водило француско-пруски рат и Париз је био опседнут. Сваке седмице смрт од глади односила је око 4.000 грађана. Парижани су у време тих тешких дана плаћали баснословне своте чак и за такве сумњиве „прехранбене артикле“, као што су пацови и мачке. Хлеб је био у најбуквалнијем смислу речи скупљи од злата и због тога је за нимљиво да га је неко упркос глади коју је трпео, сачувао као успомену на тешке дане опсаде.

ОСАМ ОСОВИНА

У Западној Немачкој је почела серијска производња осмоосовинског транспортера за превоз гломазних терета тешких до 40 тона. Дужина ових необичних „кола“ је 9 метара, ширина два и по метра а тежина осам тона, али су ипак намењена за возњу друмевима. Максимална брзина којом се крећу под пуним оптерећењем износи 35 километара на час.

Возило је веома корисно и практично, јер, као што показује сама слика, на њега може да се натовари комплетан вагон.

Ваздушни хидраулични уређаји омогућују да се по потреби подигне или снизи платформа, што многе олакшава утовар и истовар терета.

Јапанци међу последњима

Јапанска индустрија је последњих година постигла таквав напредак да је постала озбиљан конкурент индустријски најразвијенијим земљама. Поред савремене опреме и модерних технолошких процеса она то постиже и преко веома ниских надница. Наиме, јапански радници су најслабије плаћени у свету. Према званичним међународним статистикама, зна се да у пре

рајивачкој индустрији Јапана радник прима само осмину наднице америчког радника односно мање од половине западнонемачког.

Зарада јапанског радника износи по часу просечно 25,9 центи, италијанског 37 центи, западнонемачког 62,1 цент, француског 42,3 цент, енглеског 89,1 центи и америчког 229 центи.

ПРИРОДНА КУХИЊА

Сви знају да се у врућем песку може да „скува“ јаје. Али, може ли се нека „природна кухиња“ искористити и за кување меса?

Показало се да је могућно. Природна кухиња, у ствари врућ извор у коме непрекидно кључа вода, налази се у месту Хаман Мескутин у источном Алжиру. Довољно је да се суд са месом спусти у њега неколико минута и да месо буде кувано. Није га потребно чак ни солити, јер ће од воде са овог извора, засићене сољу, добити и потребан укус.

АЛУМИНИЈУМ НЕПОСРЕДНО ОД БОКСИТА

У Француској је развијен процес који омогућује директно добијање алуминијума од боксита. Обрадом боксита помоћу угљеника и азота добија се алуминијум 99,4 процентна чист.

ДАЛТОНИЗАМ ЖИВОТИЊА

Супротно многим тврдњама да највећи број животиња не разликује боје, зоолог универзитета у Западној Немачкој др Дикер установио је да их коњи, вепрови и жирафе могу разликовати. Исто тако је утврдио да већина мајмуна а посебно шимпанза сасвим поуздано, као и човек, може разликовати боје. Др Дикер једино није сигуран у то да ли их разликују и мачке.

Температура од 35 милиона степени

На универзитету у Калифорнији добијена је температура од 35 милиона Целзијусових степени код водоникове плазме. Како се мисли, ова висока температура је створена фузијом два јона водоника градећи језгро атома хелијума.

За контролисану термонуклеарну реакцију потребна је температура од преко сто милиона степени.

Јесће ли век цирли да...

... на барикадама париске комуне борило се и 5000 дечака, „Гавроша“, поред старијих другова. Многи од њих су ту херојски пали.

... британски научник Том Брус тврди да

китови често пате од зу бобоље. Он је, као доказ, поднео једном британском музеју зуб кита с тумором великим као тениска лопта.

... западни залив Азовског мора зове се Сиваш или Гњило море. Вода Гњилог мора веома је слана: 124—166 килограма соли у тони воде. Сланоста се нагло повећава према југу тако да док у северном делу стално и повремено живе 53 врсте риба, у јужном нема ни једне.

... циклон дува брзином од 40 метара у секунди.

... поје се зову свештице у које су белене словеначке епске народне песме.

... очна јабучица је приближно исте величине код свих људи. Утисак да нека особа има крупне очи долази отуда, што је код ње очна јабучица истуренија или је, још чешће,

разрез између очних капака већи.

... јужноамеричка река Амазон прима 1.100 притока и одводи у океан петину целокупне текуће воде на Земљиној кугли. На Амазону нема ниједног моста нити бране.

... испитујући до тачине свакодневни живот просечан Американац, Галунов институт је утврдио да најчешће питање које Американци поставља гласи:

„Где бих могао паркирати кола?“, док је најчешће питање Американика: „Шта да учиним да бих смршала?“

... познато дело Виктора Игоа „Богородичица на цркви у Паризу“ имао је у рукопису друкчији назив. Кад је почео ово своје дело Иго је купио боцу мастила и последњом капљицом којом га је завршио написао је наслов: „Чегга има у једној бочици мастила?“

... голубови долазе на свет голуздрави и слепа.

... гнездо мексичке тројске вуге високо је близу један метар. Оно понекад има и „мансарду“ — мушјаково склониште у које се он повлачи док жена у „доњим одајама“ лежи на јажима.

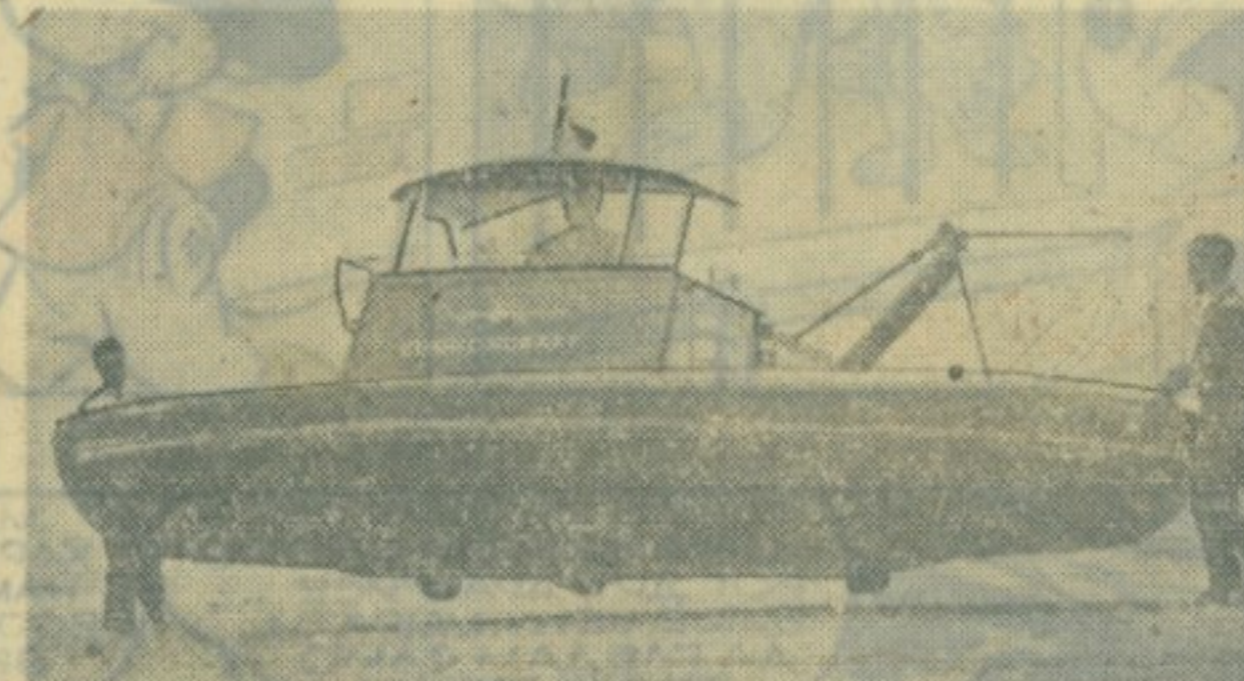
УКРШТЕНЕ РЕЧИ

Водоравно: 1) тениски израз; 4) папагај; 7) амерички романсијер („Погледај дом свој, анђеле“); 10) град на Сицилији; 11) гомила; 12) аутомобилска ознака за Нишњин; 13) конач; 15) хемијски знак за алуминијум; 16) острво из групе Великих Антила; 18) географски појам; 20) кирушки захват; 21) аждаја; 22) руски књижевник („Матиг“); 23) мајка Ромула и Рема; 27) планинско коло; 28) скраћеница једне афричке републике; 31) енглески драмски писац („Кандида“); 34) део коњског прибора; 35) лична заменица; 36) иницијали хрватског књижевника („Смрт Смаил-аге Ченгића“); 37) држава у Азији; 39) буре; 41) мушко име; 42) боја лица.

Усправно: 1) француски књижевници (браћа Едмон и Жил); 2) женско име; 3) хемијски знак за магnezијум; 4) општина у Словенији; 5) индустријска област у Западној Европи; 6) легура никла, бабра и цинка; 7) оклопно борбено возило; 8) целокупни; 9) хидроцентрала на Драви код Марибора; 13) хрватски књижевник („Медвед Брунска тигула“); 17) стара турска титула; 19) име књижевника Финија; 23) француски филозоф и књижевник (Ернест); 24) наш књижевник („Зона Замфирова“); 26) место у Славонији; 27) рива; 28) злато (фр.); 29) екстремитет; 30) врста књижевног дела; 32) део лица; 33) речна и морска животиња; 38) два самогласника; 40) ков.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА
Водоравно: 1) Врект; 5) мрав; 6) еф; 8) Влед; 10) ир; 12) рам; 13) Авала; 15) од; 16) платан; 17) „Дим“; 19) Алида; 20) Лаб; 22) Ане; 23) Сакар; 25) алт; 27) авалид; 28) фе; 29) Лорен; 30) Вис; 31) ав; 32) Рајт; 33) Ин; 35) Пиза; 36) драма.
Усправно: 1) Врем; 2) „Рад“; 3) ев; 4) ге; 5) „Млади лавови“; 7) Филадельфија; 8) брод; 9) хвала; 11) рана; 13) ала; 14) Атина; 18) Макар; 21) балет; 23) сала; 24) рин; 28) тест; 30) ваза; 32) Рим; 34) ид; 35) па.

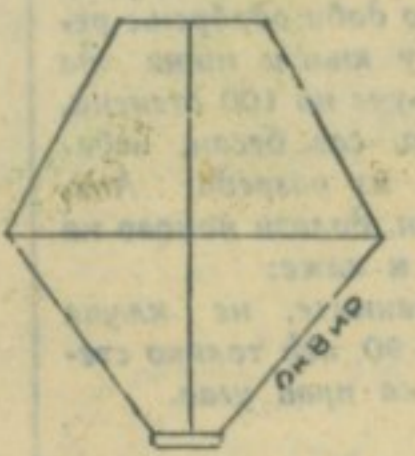
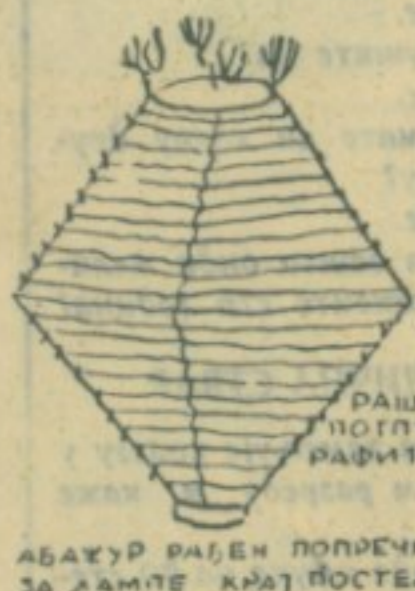

ПРЕВОЗ БАНАНА ВАЗДУШНИМ ЈАСТУКОМ

Преношење банаана са огромних плантажа у Јужном Камеруну је велики проблем због лоших путева, несигурних река и плодова који се лако гњече. Зато су власници плантажа поручили аутомобиле без точкава. Први направљен специјално за превоз бана

ана, летеће 3,60 м изнад површине земље или воде и креће се брзином од 60 км на час. Поред три човека примаће и товар до једне тоне. Приликом његове изградње примењиване су неке нове методе које ће снизити цену ових аутомобила без точкава.

НАПРАВИ САМ

АБАЖУР ОД РАФИЈЕ ЗА ВАШУ ЛАМПУ

Ако се на старом лустеру постоље од дрвета које ћете разбиле кугла или је стона лепо углачати и обојити. Постављајући остатак без абажура могаћете направити и од жете према нашем цртежу неког лупа од керамике, или начинити оквир од жице и какве вазе. Електричар ће

вам спровести гајтан и уградити фасунг, а уколико сами то умете да направите још је боље.

Предлажемо вам да абажур начините од рафије. Потребни су вам рафија у црвеној или некој другој боји, емајл лак, маказе, игла и четка за бојење.

Најпре емајл-лаком који можете купити у трговини боја премажите оквир од жице, и оставите да се осуши. За то време распоредите рафију по столу и кад је рам сув једним струком рафије завежите чвор код основе оквира и прве жице костура и онда пружите струк рафије до друге жице обавијте је омчом идите до треће и тако редом. Рафију увек настављајте на жицама и то малим што чвршћим чвором да се не би приметно али ни извакао.

Пазите да вам редови рафије остану „равни“ и подједнако размакнути јер кад светлост изнутра осветли вашу рукотворину показале издјачнички колико сте у свом послу били уредни.

На крају, на арку абажура начините на свакој жици кичанку од рафије. Њу ћете направити од десетак коатких струкова рафије завежаних у чвор.

Ко је пронашао маргарин?

Маргарин многи употребљавају за исхрану, а мало ко зна ко га је први пронашао и од чега се углавном прави.

Данас постоје фабрике којима је маргарин главни производ. Он се израђује од уља разних биљака: маслине, соје, кокосовог ораха, кикирикија и тако даље. Пре него што почне производња, уљу се одузме мирис и укус, а после му се дода обрано млеко да би се на тај начин добио укус путера. Скроб се дода да буде гушће, со помаже да се не квари, жуманце да се добије боја, а после се додају витамини и други препарати да би маргарин добио укус и мирис.

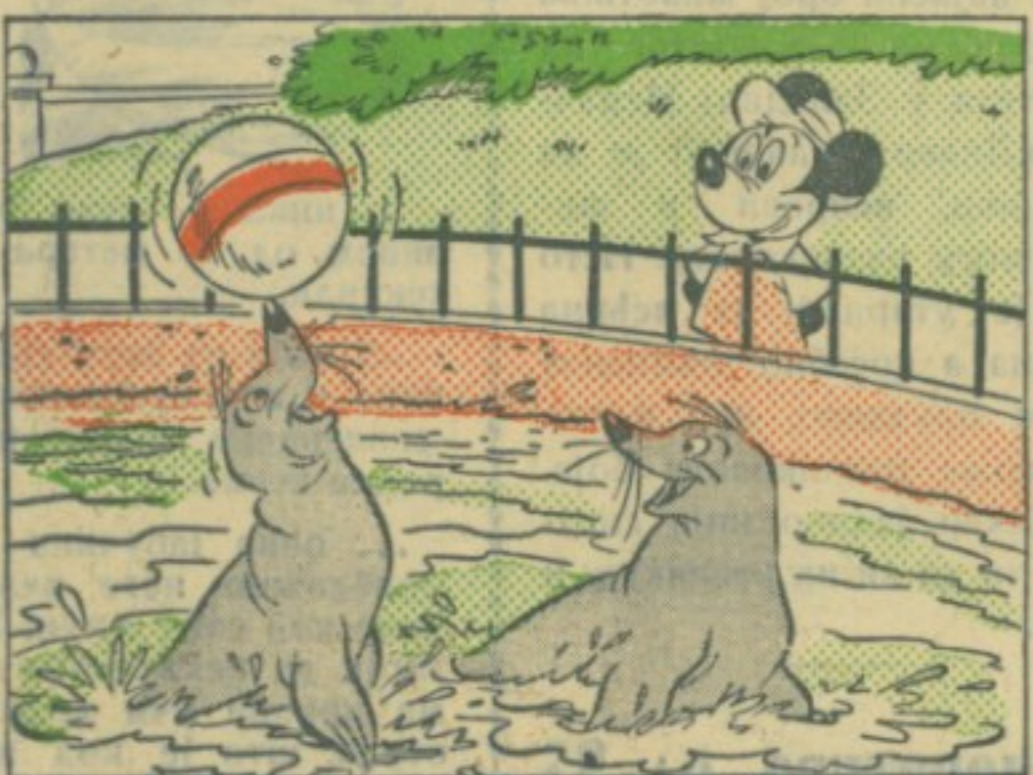
Маргарин је унеколико вештачки путер. Први маргарин направио је Меже Мурне, француски хемичар. То је било за време глади која се појавила у доба Наполеона III за време рата против Пруске. Мурне га је правно кувајући животињске масти са препарираним овчијим желуцем и крављим бутуром. Производња је доцније побољшана, па су почеле да га производе и друге земље. Тада се маргарин углавном прави од говеђег лоја, китовог уља и других животињских масти.

Лупа од зеленог листа

Понекад на излету или за време шетње зажелели сте да подробније разгледате неки минерал, необичну бувицу или биљку. Али, на жалост, при руци немате лупу.

Вероватно да и ви нисте знали да постоји једноставан начин да се и без лупе предмет посматра у увеличаном облику с јасно оцртаним обрисима. Довољно је да откинете било какав лист и да на њему боровом иглицом или сувом стабљиком траве начините мали отвор. Ако посматрате кроз тај отвор јасно ћете видети све најмање детаље на посматраном предмету.

Ква-Ква!

вдећује Паја Патак

И НЕ ТРЕБА МУ

Домао Понај лекару на преглед и узнемирен га упита:

- Шта мислите, докторе, да ли ћу доживети 100 година?
- А колико сада имате?
- унита га лекар.
- 50.
- Пијете ли?
- Не.
- Пуњите ли?
- Не.
- Имате ли какву другу ману?
- Не.
- Па зашто онда желите да живите сто година?

СЛИЧНА СТВАР

Шиља замењује колегу у старијем разреду и каже деци:

- Вода кључа на 90 степени.

Један од њака диже руку и пошто доби одобрење рече да у књизи пише да вода кључа на 100 степени.

Шиља, сав бесан, избацује га из разреда. Али, сутрадан, долази поново на замену и каже:

- Извините, не кључа вода на 90, већ толико степени има прав угао.

ОБЈАВА ЗА АНАЛФАБЕТЕ

Шиља отишао на одмор у село и метајући видео једну афишу. Стао је испред ње али како је неписмен није умео да је прочита:

"Аналфабете, описмени-те се!"